

**MEHMET SEYDA'NIN (ÇELİKER) ÇOCUK ROMANLARINDA
ÇOCUK VE EĞİTİM TEMASI**

(Yüksek Lisans Tezi)

Semra SAZAK

2009

**T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI**

**MEHMET SEYDA'nın (ÇELİKER) ÇOCUK ROMANLARINDA ÇOCUK ve
EĞİTİM TEMASI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tez Danışmanı

Doç Dr. Aziz KILINÇ

Hazırlayan

Semra SAZAK

Çanakkale - 2009

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Semra SAZAK'a ait

“Mehmet Seyda'nın (Çeliker) Çocuk Romanlarında Çocuk ve Eğitim Teması”

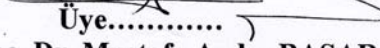
adlı çalışma,

jürimiz tarafından Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı'nda

YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan
Doç. Dr. Aziz KILINÇ (Danışman)

Üye
Yrd. Doç. Dr. Hulusi GEÇGEL

Üye
Yrd. Doç. Dr. Mustafa Aydın BAŞAR

ÖZET

Çocuk edebiyatı çocukların duygularını düşüncelerini eğitmek yaşamlarını geliştirmek için var olan bir alandır.

Bu yazarların içinde Mehmet Seyda da yer almaktadır. Seyda 1966 yılında “Doğan Kardeş Çocuk Romanı Yarışması” birincilik ödülünü kazandığı yıldan, ölümü 1986 yılına kadar çocuk edebiyatında çeşitli türlerde eserler vermiştir. Özellikle 1965 yılında emekli olmasından ölümüne kadar olan hayatının son on bir yılında çocuk edebiyatında en verimli dönemini yaşamıştır.

Çalışmada Mehmet Seyda'nın (Çeliker) çocuk romanlarındaki (Deli Ali, Bir Gün Büyüyeceksin, Bastı Bacak Ermiş) çocuk ve eğitim teması incelenmiştir. Seyda'nın hayatı ve incelenen çocuk romanlarından çocuk ve eğitim anlayışı ortaya konmuştur. Yazarın çocuk ve eğitim teması eğitim felsefesi yaklaşımlarıyla ilişkilendirilmiştir.

Mehmet Seyda, çocukların da bir birey olarak algılanmasını ister. Çocuklarla hayatın gerçeklerinin konuşulmasını savunur. Özellikle kendileriyle ilgili gerçeklerin onlara açıklanmasını ister. Bunların yanında çocukluğun tekrar geri dönülemeyecek kadar özel ve bir o kadar da çocuk eğitiminin yanlışsız yapılmasını savunurdu. Ona göre çocuk eğitiminde okuldan önce, ailenin okul öncesi dönemde bilinçli ve dikkatli yaklaşması gereklidir.

ABSTRACT

Children's literature is an area to teach children's feelings, thoughts and experiences.

Mehmet Seyda was among these writers. Winning the first prize in the competition of 'Doğan Kardeş Çocuk Romanı (Rising Sibling Children Novel)' in 1966, Seyda composed many pieces in many genres of children's literature until his death in 1986. Especially after his retirement in 1965, the last eleven years of his life, he lived his most fertile period in children's literature.

In this thesis, the children and education topic of Mehmet Seyda's (Çeliker) children novels are studied. Seyda's life and from his studied children novels, the children and education comprehension are presented. The writer's 'children and education' topic is associated with the approaches in philosophy.

Mehmet Seyda would like children to be seen as individuals. He stood up for talking to children about the facts of life without concealing anything. He especially wanted the facts related to the children themselves to be explained to them. Furthermore he wanted the children to be told that the childhood is impossible to regain so it's very special and he stood up for the proper child education. According to him, the family ought to behave conscious and careful in training children before school .

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	ii
İÇİNDEKİLER.....	iii
TABLolar DİZİNİ.....	vi
ÖNSÖZ.....	vii
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ.....	1
1.1.Edebiyat ve Çocuk Edebiyatı.....	2
1.1.2. Çocuk Edebiyatında Roman Türü.....	6
1.1.3. Çocuk Kitaplarında Aranan Nitelikler.....	6
1.1.4.13-15 Yaş Grubunun Özellikleri Ve İstekleri.....	8
1.3. Problem.....	10
1.4. Amaç.....	12
1.5. Önem.....	12
1.6. Sınırlılıklar.....	13
BÖLÜM II.....	15
ARAŞTIRMA YÖNTEMİ.....	15
2.1. Araştırma Modeli.....	15
2.2.Örneklem.....	15
2.3.Verilerin Toplanması.....	15
2.4.Verilerin Analizi Ve Yorumlanması.....	16
BÖLÜM III.....	17

BULGULAR VE YORUMU.....	17
3.1.Mehmet Seyda'nın Hayatına İlişkin Bulgular.....	17
3.1.1. Mehmet Seyda'nın Öğrenimi.....	20
3.1.2. Mehmet Seyda'nın Ölümü.....	22
3.1.3. Mehmet Seyda'nın Eserleri.....	22
3.1.4. Çocuk Edebiyatı Ürünleri.....	28
3.1.5. Çocuk Edebiyatı Eserlerinin Türlerine Göre Dağılımı.....	29
3.2. Mehmet Seyda'nın Çocuk Eğitim Üzerine Düşünceleri.....	31
3.3. Mehmet Seyda'nın Romanlarında Çocuk ve Eğitim Teması.....	35
3.4.Mehmet Seyda'nın Çocuk Romanlarında Eğitim Temasının Dağılımı.....	37
3.5. Mehmet Seyda'nın Çocuk Edebiyatı Çocuk Kitapları ve Çocuk Romanları Üzerine Düşünceleri.....	38
3.6. Mehmet Seyda'nın Çocuk Romanlarında Eğitimle İlgili Öğrenci, Öğretmen ve Eğitim Ortamları Ve Uygulamalarına İlişkin Saptamalar.....	40
3.6.1. Deli Ali Çocuk Romanlarındaki Eğitimle İlgili Öğrenci, Öğretmen Ve Eğitim Ortamları Ve Uygulamalarına İlişkin Saptamalar.....	41
3.6.2. Bir Gün Büyüyeceksin Çocuk Romanlarındaki Eğitimle İlgili Öğrenci, Öğretmen ve Eğitim Ortamları Ve Uygulamalarına İlişkin Saptamalar.....	45
3.6.3. Bastıbacak Ermiş Çocuk Romanlarındaki Eğitimle İlgili Öğrenci, Öğretmen ve Eğitim Ortamları Ve Uygulamalarına İlişkin Saptamalar.....	48
3.7. Mehmet Seyda'nın Romanlarında Yer Alan Eğitim İle İlgili Görüşlerin Eğitim Felsefeleri Yaklaşımlarıyla İlişkilendirilmesi.....	52
3.7.1.Daimicilik.....	52
3.7.2.Esasicilik.....	53
3.7.3.İlerlemecilik.....	55
3.7.4.Yenidenkurmıcılık.....	56

3.7.5.Varoluşçuluk	59
BÖLÜM IV.....	62
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	62
4.1. Sonuçlar.....	62
4.2.Öneriler.....	64
KAYNAKÇA.....	66
EKLER.....	71
Ek 1: Mehmet Seyda'nın Fotoğrafları.....	71
Ek 2: Mehmet Seyda'nın Kendi Kaleminden Özgeçmişi.....	72
Ek 3: İstanbul Kadıköy Nüfus İdaresinden Alınan Mehmet Seyda'nın Aile Kütüğü.....	73
Ek 4: Sosyal Sigortalar Kurumu İçin Mehmet Seyda'nın Kadıköy Nüfus İdaresinden Alınmış Nüfus Kayıt Örneği	74
Ek 7: Mehmet Seyda'nın Basın Kartı.....	75
Ek 8: Mehmet Seyda'nın Yaşamını Yitirmeden Önceki Hastanedeki Son Günündeki Yazısı ve Eşi Nihal Dinçer'in Duyguları	76

TABLolar DİZİNİ

Şekil -1. Mehmet Seyda'nın Aile Soy Kütüğü	17
Şekil 2. Mehmet Seyda'nın Evlilikleri	18
Tablo 3. Mehmet Seyda'nın Çalışma Hayatı	21
Tablo4. Mehmet Seyda'nın Eserlerinin Türlerine Göre Dağılımı	27
Tablo 5. Mehmet Seyda'nın Çocuk Edebiyatı Eserlerinin Türlerine Göre Dağılımı...	29
Tablo 6. Mehmet Seyda'nın Romanlarında Çocuk ve Eğitim Temasının Dağılımı.	37

ÖN SÖZ

Edebiyat insanın duyuşsal ve bilişsel ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Bu ihtiyaçları karşılarırken de insanın kendisini ifade etmesini sağlar.

İnsanın duyuşsal ve bilişsel ihtiyaçlarının karşılanmasında sadece yetişkinler düşünülmemelidir. Yetişkinlerin yanı sıra çocukların da gereksinimlerinin giderilmesi gereklidir. Bu gereksinimleri karşılamak için de çocuk edebiyatı var olmuştur.

Çocuk edebiyatı, ülkemizde Tanzimat'ın ilanı ile doğmuş; Meşrutiyet'in ilanı ile de büyüyüp gelişmiştir. Çocuk edebiyatındaki bu gelişmeler ülkemizde özgün çocuk eserleri oluşturmak yerine; ancak bu alanda dünyada klasik sayılan eserlerin Türkçe'ye çevrilmesi şeklinde olmuştur.

Toplumun temeli olan insanın, eğitiminde edebiyatın da rolü yadsınamaz. Edebiyat bireyin duyuşsal alanına seslenerek eğitime işini gerçekleştirir. Toplumun temelini sağlam olması için de kişilerin duyuşsal alanda aldıkları eğitimin kaliteli olması gerekir. Toplumun sağlam olması için en küçük birimi olan insanın eğitimi, insanın eğitimi için de çocukların eğitiminin kaliteli olması gerekmektedir. Böylece bir ülkede istenilen yaşam kalitesi elde edilebilir.

Çocukların eğitimi, bir ülke için temel taş sayılacağı ve bu alanın hata kabul etmeyeceği bir gerçektir. Bu alanda eser veren yazar, şair ve sanatçılar; içerik ve dil konusunda daha dikkatli olmalıdırlar.

Mehmet Seyda'da edebiyat dünyamıza yetişkinlerin yanı sıra çocuklar için de birçok eser kazandırmıştır. Yazar sekiz çocuk romanı, beş hikâye ve bir masal kitabıyla çocukları eğitmeyi amaçlamıştır. Bu çalışmada Mehmet Seyda'nın çocuk romanlarından "Deli Ali ", "Bir Gün Büyüyeceksin", "Bastı Bacak Ermiş" adlı eserler incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda yazarın çocuk, çocuk eğitimi üzerine görüşleriyle bu görüşlerin eğitim felsefesi yaklaşımlarıyla ilişkisi ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Çalışma dört ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde edebiyat ve çocuk edebiyatı kavramları arasındaki ilişkiden bahsedilip, çocuk edebiyatında roman türü, çocuk romanlarında ve kitaplarında bulunması gereken özellikler ortaya konmuştur. Mehmet Seyda'nın hayatı, öğrenimi, çalışma hayatı, eserleri, eserlerinin türlere göre dağılımı, çocuk edebiyatı eserleri ve bunların türlere göre dağılımı belirtilmiştir. Yine bu bölümde problem tespit edilip çalışmanın amacı, önemi ve sınırlılıkları açıklanmıştır.

İkinci bölümü ise çalışmanın yöntem kısmı oluşturmaktadır. Bu bölümde araştırma modeli, evren ve örnekleme açıklanarak verilerin toplanması ve bu toplanan verilerin analiz ve yorumlanması yapılmıştır.

Mehmet Seyda'nın çocuk ve eğitim üzerine görüşleri, çocuk romanlarındaki öğrenci öğretmen eğitim ortamları ve uygulamalarına ilişkin saptamalar yapılmıştır. Yazarın eğitimle ilgili görüşleri eğitim felsefesi yaklaşımlarıyla ilişkilendirilmesi üçüncü bölümde yer almıştır. Dördüncü ve son bölümde ise ulaşılan sonuçlar ve bu sonuçlara ilişkin önerilerin yapıldığı bölüm ile kaynakça yer almıştır.

Çalışmanın ilk aşamasında lisansüstü eğitim derslerinde bana emek veren hocalarıma teşekkür ederim.

Tezimin planlanması, yürütülmesi ve tamamlanmasında en büyük paya sahip olan danışman hocam Doç. Dr. Aziz Kılınc'a, yardımlarını ve tecrübelerini esirgemeyen Yrd. Doç. Dr. Hulusi Geçgel'e, Doç. Dr. Mustafa Aydın Başar'a ve Prof. Dr. Kemal Yüce'ye sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Eğitim yaşamım boyunca her zaman yanımda olup beni maddi ve manevi destekleyen aileme ve özellikle babam Şaban Türker'e, Ömer Faruk Polat'a, Nilgün Önsay ve ailesine, bana daima moral aşılayıp yardımlarını esirgemeyen sevgili eşim Erol Sazak'a yürekten teşekkürlerimi sunarım.

BÖLÜM I

GİRİŞ

Edebiyat insanın duygularını, düşüncelerini kısacası kendini dinleyerek, anlaması ve ifade etmesi demektir. Edebiyat sayesinde bireyler duygularını anlamlandırıp karşılarındaki bireylere aktarma imkânı bulmaktadırlar.

Edebiyat; olay, düşünce, duygu ve imajların dil aracılığı ile biçimlendirilmesi sanatı, yazın, literatür. (Türkçe sözlük, Türk Dil Kurumu:1998)

Edebiyat duygulardaki bu değişikliğin yanı sıra bireylerin düşüncelerine yeni düşünceler katmasını, onları geliştirmesini sağlar.

Edebiyat duygu ve düşüncelerin ifadesi ve gelişmesinin yanı sıra eğitimle de birbirine ayrılmaz bağlarla bağlanmıştır.

“Edebiyat ve eğitim, insanla ve insan topluluklarıyla ilgilenip uğraşma bakımından birbirini tamamlayan; birbiriyle yakından ilişkili olan iki alandır. Çünkü edebiyatın da, eğitimin de konusu insandır. İnsanoğlunun yeryüzündeki serüvenleri, doğal ve toplumsal çerçevesiyle ilişkileri sağlıklı bir yarış özlemi, bu iki alanın ortak konusunu oluşturur. Birbirinden ayrı yollarda, ayrı amaçlarla olan, birbirinden habersiz ve kendi dünyasında yaşayan insanları ruh ve zevkçe birleştiren köprüyü ise edebiyat kurar.” (Kavcar 1982:)

Edebiyat ile eğitim arasındaki bağı anlatmak için edebiyat tarihimize baktığımızda bunun örneklerini görebiliriz.

“Edebi eserlerin büyük bir bölümü, insanları çeşitli bakımlardan eğitmek amacıyla yazılmıştır. Türk edebiyatında Yunus Emre birçok şiirini ve Risaletü'n Nushiyye (Öğüt Kitabı) adlı eserini, Mevlana Mesnevi'sini, Nabi Hayriye'sini, Namık Kemal tiyatro eserlerinin çoğunu, Ahmet Mithat romanlarını, Teyfik Fikret Haluk'un Defteri'ni ve Şermin adlı eserini, Mehmet Akif Safahat'ını, Hüseyin Rahmi romanlarını ve daha pek çok şair ve yazar, eserlerini hep

insanlara nasıl yaşanılması, nelere değer verilmesi gerektiğini öğretmek amacıyla yazmışlardır.” (Kavcar 1982: 3)

Bu saydıklarımız edebiyat tarihimizden sadece birkaç örnektir. Daha sayamadığımız nice eserler yine insanı edebiyat aracılığı ile eğitmek için yazılmıştır.

Edebiyat tarihimizde birçok yazar ve şairimiz de insanları ve çocukları edebiyat ve edebi eserler yoluyla eğitmeye çalışmışlardır. Bunlardan biri de cumhuriyet dönemi yazarlarımızdan biri olan Mehmet Seyda (Çeliker)’dır. Yazar, eserleri arasında çocuklara yönelik roman, hikâye, masal, derleme, antolojik eserler ve radyo oyunları ile çocukları hem eğlendirmeye, eğlendirirken de eğitmeye çalışmıştır. Mehmet Seyda’nın eserlerinden “Gururlu Peri” ve “Cumhuriyet Öncesi Doğumlu Yazarlardan Çocuklara Hikâyeler” Milli Eğitim Bakanlığı tarafından oluşturulan ve ilköğretim okulları için tavsiye edilen “100 Temel Eser” arasına alınmıştır. Mehmet Seyda çocuk edebiyatı ürünleri ile onların geleceğe umut ve aydınlıkla bakmalarına yardımcı olmaya çalışmıştır.

1.1. Edebiyat ve Çocuk Edebiyatı

İnsanı yaşadığı alanda diğer canlılardan ayıran en önemli özellik düşünmesidir. Bunun yanında konuşması, okuması kısacası iletişim kurması; insanı, dünyada farklı kılan diğer özelliklerdendir.

İnsanı diğer canlılardan ayıran bu özellikler, onun birçok sanata d ihtiyaç duymasını sağlamıştır. Resim, tiyatro, müzik, mimari, heykel ve edebiyat gibi sanatlar ilk çağlardan beri insanların farklı duygu ve düşüncelerine cevap vermiştir. Bu sanatlar içinde insanın düşünme ve konuşma yeteneğine aynı anda cevap verebilen sanat edebiyattır. Edebiyattır çünkü malzemesi dildir. Edebiyatta dilin sayesinde söz kullanılır.

“Dil dediğimiz ve diğer sanatlarınkine kıyas edilmeyecek derecede zengin olan ve mütemediyen zenginleşmeye de devam eden

bir malzemeyi kullanan edebiyat, bununla nasıl bir güç kazanıyor? Edebiyat, söziin zenginliğinden faydalanarak diğer bütün güzel sanatları kendi bünyesinde toplama gücüne sahip olur. Bütün güzel sanatların hususiyetlerini, güzellik ölçülerini, ulaşmak istediklerini kendi nesinde toplar” (Okay 1990: 2)

Edebiyatın malzemesinin dil olması farklılığının dışında diğer bir üstünlüğü de bireyi eğitmeye çalışmasıdır. Edebiyat sözcüğünün kökeninin Arapça “edep” sözcüğünden geldiğini bilmekteyiz. Edebiyat kelimesi “terbiye, eğitim” anlamlarına da gelmektedir.

İşlevleri açısından bakıldığında ikisinin de ortak paydada bulunduğu açıkça görülmektedir. Hem eğitimin hem de edebiyatın insanla ilgilenmesi onların ortak yönüdür. Bunun yanı sıra eğitim ve edebiyatın insanı eğitmeye çalışması aralarında sıkı bir bağ olduğunu gösterir.

Eğitimin edebiyatla iç içe olmasıyla da çocuk edebiyatı doğar. Çocuk edebiyatı da çocukların ilgi, istek, yaş ve seviyelerine göre sanat zevki ve beğenisi oluşturarak, onlarda istendik davranışları kalıcı hale getirme çabasıdır.

“Çocuk edebiyatı, çocukların büyüme ve gelişmelerine, hayal, duygu, düşünce ve duyarlılıklarına, zevklerine, eğitilirken eğlenmelerine, katkıda bulunmak amacı ile gerçekleştirilen çocuksu bir edebiyattır.”(Şirin 2000: 9)

Dünyada ve bizde çocuk edebiyatının algılanması ve kabul görmesi güç olmuştur. Dünyada ve bizim edebiyatımızda usta sayabileceğimiz birçok sanatçı yakın geçmişe kadar çocuk edebiyatının varlığı, içeriği üzerine tartışmışlardır.

“Edebiyattan ayrı bir çocuk edebiyatı olmaması gerektiği kanısındayım... Edebiyat bir bütündür. Çocuklar da onlardan kendilerine göre koparabildiklerini alırlar. Çocukları küçümsememeliyiz. Bırakalım çocuk da yüzmeyi (okumayı yazmayı) öğrendikten sonra bizim girdiğimiz denize girsin. Çocuk henüz ekme diyemiyor da, epe diyorsa, biz ona kalkıp epe diye söz etmeyelim ekme. O zaman epeden ekmeğe geçiş süreci uzar, ya da biz uzamasını istiyoruz demektir.”(Çotuksöken 2006: 38)

Edebiyatımızda çocuk edebiyatının olmadığını düşünen yazarlarımız da bulunmaktadır. Çocuk edebiyatı diye ayrı bir edebiyat oluşturmak yerine yetişkinler için yazılan eserlerin çocukların anlayabileceği dile göre yazılmasının doğru

olacağını savunmaktadırlar. Bunlardan biri olan Prof. Dr. İnci Engün'ün çocuk edebiyatı hakkındaki görüşleri şöyledir:

“Çocuk edebiyatı çocukların okuması için yazılmış, derlenmiş veya yayımlanmış olan bütün yayınları içine almakta. Aslında çocuklar için müstakil bir ‘edebiyat’ yaratmanın gerekli olduğunu sanmıyorum. Nitekim çocuklar yüksek bir değer taşıyan sanat eserini, onun anlayacağı şekilde bildiği kelimeler içinde, hayalini canlandırarak benzetmelerle ve kısa cümlelerle anlattığımızda, onun büyük zevk aldığını görürüz.” (Enginün 1987: 3)

Çocuk edebiyatının varlığı tartışılırken çeşitli görüşler ortaya atılmaktadır. Bunları iki maddede özetleyebiliriz:

- 1- *“Okuyucu olarak sadece çocukların hedef alındığı eserler*
- 2- *Bütün insanlığın veya bir milletin malı olan değerli eserlerin çocuklar için yeniden işlenmesi.” (Enginün 1987: 37)*

Çocuk edebiyatının çıkışı ve çocuk kitaplarının yaygınlaşmasında dönemin sosyal ve felsefi anlayışı hâkim olmuştur. Matbaanın bulunması, çocuk eğitime ağırlık verilmesi çocuk kitaplarının basılmasını arttırmıştır. Zaman zaman da ticari amaç güdülmüştür.

“Aslında çocuk edebiyatının, pedagojik araştırmaların ve matbaanın bulunuşuyla ortaya çıktığını söylemek pek hatalı olmaz. Bu andan itibaren çocuk edebiyatı veya çocuk kitapları adları altında yapılan yayınlarda temel hedefin zamanla ticari bir mana kazandığı da görülmektedir. Bu gün dünyadaki çocuk kitapları yayıncılığında sanat ile ticari amacın birleştiği, zaman zaman da cemiyetin istediği türde çocuk yetiştirmek maksadının güdüldüğü anlaşılmaktadır.” (Enginün 1987: 37)

Çocuk edebiyatının var olduğunu savunan yazarlarımızdan Recep Nas ise düşüncelerini şöyle açıklar:

“Çocuk vardır. ‘çocukluk’ diye bir dönem vardır. Çocuğun düşünme, algılama biçimi yetişkinden farklıdır. Çocuk insandır. Bu insan edebiyattan bırakılamayacağına göre, onun için edebiyat yapılacaktır, bu da çocuk edebiyatıdır. Ama bu böyle diye çocuğa yoz, düzeysiz, kof ürünler sunulamaz. Edebiyat için ne geçerliyse çocuk edebiyatı içinde o geçerlidir. Hem çocuk hem edebiyat gözetilir. Onun için zordur. Çocuk edebiyatı zor olduğu için nitelikli, çocuğa göre olan çocuk edebiyatı ürünü azdır, ne yazık ki...” (Nas 2001: 3)

Çocuk edebiyatının yetişkinler için yapılan edebiyattan ayrı olarak düşünemeyen yazar ve şairler de vardır. Hem çocuk edebiyatının varlığını kabul edenler hem de çocuk edebiyatının varlığını kabul etmeyip yetişkinler için yazılan edebiyatla bir tutanlar şu ortak görüşe ulaşmışlardır: Çocuk edebiyatı ürünleri dikkatlice ve nitelikli hazırlanmalıdır.

“Çocuk edebiyatının büyükler için yapılan edebiyattan ayrı olarak düşünülmemeyen, çocukları küçümsemeyen, onları ortak bir edebiyatta beğenisine ulaştırmayı hedefleyen bir edebiyat olması gerekir. Ancak bunu başarabilmek için, çocuk edebiyatı ürünlerinin oldukça titiz ve nitelikli hazırlanmış olması gerekir.”(Kıbrıs 2002:2)

Çocuk edebiyatı kimi yazar ve şairleri çocukların etkinliklerde aktif olarak rol almasını istemektedirler. Çocukların bu etkinliklerde hayal dünyalarını genişleterek istedik davranışlarda kalıcılığı ve sürekliliği sağlayarak kendilerinden yeni ürünler ortaya koymalarını savunurlar.

“Yaratıcı çocuk edebiyatı etkinliklerinde çocuk duruk edilgen değil; sürece etkin olarak katılan, heyecan duyan kendini keşfeden, kendini gerçekleştirmeye çalışan ortaya yeni bir ürün koyma heyecanı yaşayan kişidir. Bu yaratma heyecanı ve yaşantısı bireylerde kalıcı öğrenmeyi; öğrenmede sürekliliği, mutluluğu sağlayabilir ve böylece çocuk edebiyatının temel amacı olan yaratıcı düşünce gücü geliştirilmiş olur.”(Güleryüz 2003: 45)

Çocuk edebiyatının sağlıklı ve verimli bir şekilde varlığını sürdürebilmesi için geçmişten bugüne kadar bütün ürünlerinin toplanıp arşivlenmesi gerekmektedir. Ayrıca çocuklara edebiyatı sevdirecek olan öğretmen adaylarının da bu konuda yeterince eğitilmesi ve bu alanla ilgili akademik bir bilim dalı da kurulması gerekir.

“ Türkiye’de çocuk edebiyatı sahasına giren, Tanzimat öncesine ait ve Tanzimat’tan bugüne kadar yayınlanmış bütün süreli yayınlar ile kitap, ansiklopedi, CD gibi diğer bütün yayınları çatısı altında toplayan bir Çocuk Edebiyatı Kütüphanesi’yle araştırmacılara hizmet veren bir Çocuk Edebiyatı Enstitüsü’nün eksikliği gün gibi aşikârdır.” (Çıkla 2005: 90)

1.1.2. Çocuk Edebiyatı Roman Türü

Roman, edebiyatı temelini oluşturan türlerden biridir. Edebiyat içinde temel türlerden olması itibarı ile de eğitimde kullanılması vazgeçilmezdir. Bunun yanı sıra çocukların kelime hazinelerinin artmasını, hayal dünyalarının genişlemesini sağlamaktadır. Bunları gerçekleştirirken onları sıkmadan, eğlendirerek görevini yerine getirir. Çocuklar roman türünü okurken çoğu zaman kendini romanın içine yerleştirir ya da başkarakterin yerine koyarlar. Bütün bunlar değerlendirildiğinde, çocuk romanlarının belli ölçülere göre yazılması gerektiği ortaya çıkar.

“İnsanın veya çevrenin karakterlerini, göreneklerini inceleyen, serüvenlerini anlatan, duygu ve tutkularını çözümleyen, itibari veya gerçek olaylara dayanan uzun edebiyat türüne denir, roman. (Türkçe Sözlük 1998: 1864)

Roman türü hikâye ile yaşanabilirlik açısından romanla farklılık gösterir. Roman; destan ve efsane türlerinden ise olağanüstü olmaması ve uzun yazılması yönüyle ile ayrılır.

“Sosyal bir varlık olan insanoğlu; duygularını, düşüncelerini, hayallerini ya da başından geçen olayları anlatmak için ilk olarak iki türe ihtiyaç duymuştur. Bunlardan biri çok kısa ve yoğun ifade tarzı olan şiir; diğeri de uzun uzadıya anlatma ve dinleme gereksiniminden doğan destandır. Hikâye ve roman türleri, olağanüstü olayları ve kişileri anlatan destan ve masal çağında olmuş ve olabilir olayları anlatmaya geçişle başlamıştır.” (Geçgel 2003: 188)

1.1.3. Çocuk Kitaplarında Aranılan Nitelikler

Çocukların eğitiminde kullanılacak eserlerin, onların hayal güçlerini ve kişiliklerini etkileyecek olan özellikleri Oğuzkan’a (1972: 101) göre aşağıdaki gibi olmalıdır:

1. Çocukların ilgilerine, hayat tecrübelerine ve kavrayış güçlerine uygun bir konu,
2. Çocuk düşüncesine aykırı olmayan sade ve gerçekçi bir plan,
3. Mantıklı sonuçlarla biten hareketli olaylar,
4. Somut, doğru, fakat dikkatini dağıtmayan ayrıntılar,
5. Özellikleri iyi anlatan, gerçekliğe uygunluğu bakımından hiç şüpheye yer vermeyen kişiler, (şahıslar, kahramanlar)
6. Kısa cümle ve paragraflar ile kısa, bol ve canlı konuşmalara dayalı canlı bir anlatım,
7. Çocukların seviyelerine uygun basit ruh çözümleri,
8. Kalabalığa kaçmamak ve yerinde olmak şartıyla güldürücü sahneler veya konuşmalar,
9. Küçük şeylere (ayrıntılara) karşı sürekli bir ilginin uyandırılmış olması,
10. Her durumun heyecanlı yanlarının daima belirtilmesi,
11. Metinle ilgili güzel ve anlamlı resimler,

Çocuk kitaplarının biçimsel ve içeriksel özelliklerini Civaroğlu'na

(1997: 79) göre şöyle sıralayabiliriz:

“A) İçeriksel Nitelikler:

1. Çocuk öykü ve romanlarındaki konu anlaşılır ve net olmalıdır. Ayrıca çocuk dünyasına seslenebilecek bir konu seçilmesi oldukça önemlidir.
2. Çocuk eserlerinde yer alan karakterler sayıca çok olmamalı ve kesin çizgilerle birbirinden ayrılacak nitelikte olmalıdır.
3. Çocuk hikâye ve romanlarında betimlemeler, konunun geçtiği çevre, kahramanların ruhsal durumu çok iyi verilmelidir. Çocukların kavrayamayacağı betimlemeler, psikolojik çözümler eserde yer almamalıdır.
4. Eserin başlangıcı ve bitişi arasında geçen zaman, çocuğun kavrayabileceği nitelikte olmalıdır. Eserin planı sade düzenlenmelidir.

5. Eserin dili, açık ve anlaşılır olmalıdır.

6. Eserin okumasında sürükleyiciliği sağlayacak canlı öğeler bulunmalıdır.

7. Eser çocuğu olumlu duygulara yönlendirecek nitelikte olmalıdır.

B) Biçimsel Nitelikler:

1. Kitabın boyutları çocukların sevebileceği, kolayca sayfaları karıştırabileceği nitelikte olmalıdır.

2. Kitabın cildi sağlam olmalı, sayfaları dağılmamalıdır.

3. Sayfalar genellikle birinci hamur kâğıt ve kolay yırtılmayan cinsten seçilmelidir.

4. Metinde yazıldığı harfler, çocuğun seviyesine uygun bir irilikte seçilmeli, satır araları uygun genişlikte olmalıdır.

5. Kitap çocuğun seviyesine göre çok veya az resimlemelidir. Okul öncesi çocuğun kitabında metin çok az resimler ise gerekirse tüm sayfa boyunca kullanılacak nitelikte olmalıdır. Öte yandan bir ilköğretim son sınıf öğrencisi için 6- 16 sayfada tekrarlanan bir resim olması yeterli sayılabilir.

6. Resimler, genellikle renkli baskı tekniğiyle olmalıdır.”

1.1.4. 13–15 (İlk Gençlik Çağı) Yaş Grubunun Özellikleri ve İstekleri

13–15 yaş grubu (ilk gençlik çağı) için yazılacak eserlerde şu özelliklerin bulunması gerekmektedir:

“1. Teorik konular ilgi duyarlar, uzun ve dikkat isteyen çalışmalardan hoşlanırlar.

2. Okuma ilgi ve becerileri bu yaştan itibaren farklılık göstermeye başlar.

3. Spor, eğlence, fen ve edebiyat konulu araştırmalara ve araştırma yazılarına ilgi duyarlar.

4. *Düşüncelerine önem verilmesinden hoşlanırlar.*
5. *Gizlilikten hoşlanırlar, gizlilik içeren roman, film ve öyküleri severler.*
6. *Okudukları kitaplarda kendilerini görürler.*
7. *Beğenilme istekleri çok fazladır.*
8. *Yalnız kalma istekleri vardır.*
9. *Duygusal yönden bağımsız olma isteği hâkimdir.*
10. *Bazen çocuksu bazen yetişkin rol üstlenirler.*
11. *Ruh dünyamızdaki iniş-çıkışlardan ölçüyü ve dengeyi bulamazlar.*
12. *Kendilerine verilen yanlış telkinler bu çağlarda çocuğun intiharına kadar gidebilecek aşırılıklara sebep olabilir.*
13. *Kendileriyle, çevreleriyle ve ülkeleriyle ilgili somut gerçekleri arama ve bulma isteği vardır. Bu yüzden kolay inanır ve yönelirler.*
14. *Öğretmenlerinin adil davranışlarına dikkat ederler.*
15. *“Ben kimim ?” sorusu önem kazanır.*
16. *Soyut işlemler üzerinde çalışırlar.*
17. *Saldırganlık eğilimleri artar.*
18. *Yeni ve değişik etkinliklerden hoşlanırlar, kurallara isyan isteği hâkimdir.*
19. *İlgi duydukları konulara ve öğretmenlere aşırı ilgi gösterirler ve toplumun onaylamadığı değerlere uygun varsayımlar geliştirirler. Eğer bu varsayımlar yetersiz olursa algılamaları ve düşünceleri olumsuz olabilir.*
20. *Kendi kimliklerinden vazgeçme pahasına topluma bağlı kalabilir ya da karşıt politik gruplar içinde kaybolmayı yeğlerler.*
21. *Sosyalleşmeyi ve mevcut kültürü reddedebilir ya da toplumsal değişimin getirdiği sorunlardan kurtulmak için geleneklere, dini inançlara ve otoriteye aşırı bağımlılık gösterirler.*
22. *Bu çağda çocuk, kendisinin engellendiğini hissettiği anda depresyona girebilir.*

23. Arkadaşlık ilişkileri çok önemlidir.
24. Kısa vadeli hedeflerden hoşlanırlar.
25. Farklı giyim ve davranış göstererek kimlik kazanmaya çalışırlar.
26. Arkadaşlarının ve öğretmenlerinin eksik ve noksanlarını bulmaya çalışırlar.
28. Amaca ne oranda ulaştıklarını bilirse çok daha hızlı öğrenirler.
29. Özdeşleşecekleri modeli ararlar.
30. Bu modellerin farklı, önemli, aktüel değerlere transfer edebilir olması gerekir.
31. Okuyacakları eserlerde cümleler yedi ile on kelimelerden oluşmalıdır.
32. Metinler, anlamını bildikleri yedi yüz kelimeyi aşmamalıdır.
33. Yalın, sade bir dil kullanmalı; mecazlar ve benzetmelerle birlikte bütün zaman kipleri kullanılabilir.
34. Kızlar sevgi, bağımlılık, özveri konularını işleyen duygusal eserler, sanat değeri olan kitap ve dergiler; erkekler soyut, duygusal düşünceye dayalı eserler, gazetelerdeki güncel olaylar, spor yazılarına ilgi duyarlar.
35. Cinsiyet ayrımının kesin hatlarıyla belirlendiği bu dönemde karşı cinsle ilgileri ve sanat eğilimleri artar. Bu hususlara dikkat edilmelidir.” (Yalçın ve Aytaş 2002: 22–24)

1.2. Problem

Yazar ve şairlerce çocukların da bir edebiyata ihtiyaç duyacağı, onların da kendilerine göre eserler beklediği Tanzimat Dönemi’nde fark edilmiştir.

Çocukların da bir edebiyata ihtiyaç duyduğunun fark edilmesiyle çocuk edebiyatına bakıldığında Tanzimat Dönemi’nde şu eserler karşımıza çıkmaktadır:

Mehmet Emin'in "Balonla Beş Hafta", "Dünyanın Merkezine Yolculuk", Mahmut Nedim'in "Gülüver'in Seyahatleri", bu dönemdeki eserlerin ortak özelliği ise çeviri eserleri olmasıdır.

Çocuk eserleri açısından Cumhuriyet dönemine Türk edebiyat tarihine bakıldığında ise karşımıza ön planda şu isimler çıkar: Ziya Gökalp, Tevfik Fikret, Ömer Seyfettin, Reşat Nuri Güntekin, Peyami Safa, Kemalettin Tuğcu, Cahit Uçuk, Enver Naci Gökşen, Gülten Dayıoğlu ve Mehmet Seyda vb.

Çocuk duygularıyla, düşünceleriyle, konuşmasıyla gençlerden ve yetişkinlerden farklıdır. Büyüme ve gelişme döneminde olduğu için gördüklerini, duyduklarını veya okuduklarını akıl süzgecinden geçirmeden taklit etmeye çalışır. Bu onun döneminin en belirgin özelliğidir.

Çocukların bu özellikleri sebebiyle onlar için yazılan eserlerde de işlenen konuya, karakterlerin özelliklerine dikkat edilmelidir. Çocuklar izledikleri bir filmin ya da okudukları bir kitabın kahramanına özenip onun gibi davranmaya çalışabilirler. Bu açıdan değerlendirildiğinde çocuk eserlerindeki kahramanların örnek alınabilecek yönlerinin öne çıkarılması gerekmektedir.

Bu çalışmada Mehmet Seyda'nın çocuk romanlarında çocuk ve eğitim temasının ne ölçüde yer aldığı irdelenmiştir. Bu amaçla Mehmet Seyda'nın çocuk romanlarındaki çocuk ve eğitim anlayışını belirleyebilmek amacıyla üç çocuk romanı incelenmiştir.

Mehmet Seyda'nın çocuk romanlarında çocuk ve eğitim kavramlarının hangi boyutlarda ele alındığının, yazarın çocuk ve eğitim kavramlarına yaklaşımının ne olduğunun belirlenmesi bu araştırmanın ana problemini oluşturmaktadır.

1.3.Amaç

Çalışmanın amacına doğru bir şekilde ulaşması için aşağıdaki temel sorulara cevap aranmıştır.

- 1- Mehmet Seyda'nın hayat hikâyesi nedir?
- 2- Mehmet Seyda'nın çocuk romanları ve özellikleri nelerdir?
- 3- Mehmet Seyda'nın çocuk ve eğitim üzerine görüşleri nelerdir?
- 4- Mehmet Seyda'nın çocuk romanlarında eğitimle ilgili
 - a) Öğrenci,
 - b) Öğretmen,
 - c) Eğitim ortamları ve uygulamalarına ilişkin saptamaları nelerdir?
- 5- Mehmet Seyda'nın çocuk romanlarında yer alan eğitim ile ilgili görüşler hangi eğitim felsefesi yaklaşımlarıyla ilişkilendirilebilir.

1.4. Önem

Tanzimat dönemine kadar edebiyatımızda çocuklar için yazılmış eser yoktur. Tanzimat Dönemi'nde ise çeviri eser yer almaktadır. Cumhuriyet döneminde çocuklar için eserler yazılmaya başlanmıştır. Cumhuriyet dönemi Türk Edebiyat'ında çocuk edebiyatı için eser vermiş yazarlarımızdan biri de Mehmet Seyda'dır.

“ Bütün dünyada olduğu gibi bizde de ilk önceleri çocuklar için ayrı bir edebiyat yoktu. Çocuklara yönelik kitaplar yazılmıyordu. Çocuklar kitap okuma ihtiyaçlarını yetişkinler için yazılmış eserlerin

sadeleştirilmiş basımlarını okuyarak gideriyorlardı. Bu yöntem uzun yıllar devam ettikten sonra, Batı'da ve daha sonra bizim ülkemizde de çeşitli yazarlar çocuklar için eserler ortaya koymaya başladılar. Çocukluk çağının- hatta çağlarının özellikleri göz önünde tutulursa ilk planda yetişkinler için yazılmış olan edebiyat eserlerinin çocukların hayal, duygu ve düşüncelerine her zaman uygun düşmeyeceği kolayca anlaşılır.” (Oğuzkan 2001: 3)

Edebiyatla insanların eğitilebileceği belirtilmişti. Edebiyatla eğitim arasında doğrudan bir ilişki bulunduğu da açıklanmıştı. Çocukların gelişme çağında izlediklerini ve okuduklarını taklit ederek öğrendikleri ortaya konmuştu. Çocuklar , bu dönemde model olarak, taklit ederek öğrenmekte. Onlara çocuk edebiyatı sayesinde istedik ve olumlu davranışlar kazandırılmış olur. Böylece çocukluk çağında okuma alışkanlığı da kazandırılmış olur. Okuma alışkanlığı kazanıldığı için bireyin diğer dönemlerinde de edebiyat eserleri sayesinde, eğitimlerine devam edilerek eğitimin sürekliliği sağlanmış olur.

“ Çocuk edebiyatını yalnızca yazılı metinler olarak kabul edersek, bu metinlerde çocuğun kendisini ve yaşadığı dünyayı bulması, çocuğun ihtiyaçlarına yönelik bilgi ve deneyimlerinin özellikle değerlendirilerek düzenlenmesi gerekir.” (Yalçın 2002: 6)

Bu çalışmamda Mehmet Seyda'nın çocuk romanlarında çocuk ve eğitim temasının ne derecede ele alındığı irdelenmiştir.

Bu çalışma sonuçları anne-babalara, eğitimcilere ve ilköğretim düzeyindeki öğrencilerine Mehmet Seyda'nın çocuk romanlarından ne derecede faydalanacağı belirtilmiştir. Ulaşılan sonuçlar Mehmet Seyda'nın çocuk romanlarından ne şekilde faydalanılacağına rehberlik edecektir.

1.5. Sınırlılıklar

Bu çalışmada ele alınan çocuk edebiyatı romanlarında bulunan eğitim, öğrenci, öğretmen, eğitim ortamları ve uygulamalarına ilişkin saptamaları detaylı

biçimde incelenmiş ve çocuklara kazandırılacak yararlı alışkanlıkların eksikliklerine yer verilmiştir.

Çalışma, yazarın çocuklar için yazdığı çocuk romanından üçünün (Deli Ali, Bir Gün Büyüyeceksin, Bastıbacak Ermiş) incelenmesi ile sınırlı tutulmuş; yazarın öykü, masal, deneme, radyo oyunu, derleme ve antolojik eserleri çalışma kapsamı dışında tutulmuştur.

BÖLÜM II

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

2.1. Araştırma Modeli

Bu çalışma, literatür tarama modelini ele almış; Mehmet Seyda'nın çocuk romanlarında yer alan çocuk ve eğitim temalarını saptamaya yönelik kaynak taramasıdır.

2.2. Örneklem

Araştırma evrenini Mehmet Seyda'nın yazmış olduğu üç çocuk romanı oluşturmaktadır.

Mehmet Seyda'nın yetişkinler için yazdığı romanları, öyküleri, şiirleri, radyo oyunları, biyografileri; çocuklar için yazdığı öyküleri masalları denemeleri, antolojiler ve derleme eserler çalışmanın dışında bırakılmıştır.

2.3. Verilerin Toplanması

Araştırmamızın verileri kaynak taraması yoluyla elde edilmiştir. Bazı kaynaklar için çeşitli kütüphanelere gidilmiştir. Mehmet Seyda'nın kitapları yayın evlerinden Ankara Mili Kütüphanesi'nden ve yazarın eşi Nihal Dinçer'den temin

edilmiştir. Ayrıca Yrd. Doç. Dr. Cem Şems Tümer'in "Mehmet Seyda'nın Hayatı ve Eserleri Üzerine Monografik Bir Çalışma" adlı eseri de YÖK'ün tez merkezinden istenmiştir.

Çocuk romanları; çocuk, eğitim, öğrenci, öğretmen, eğitim ortamları ve uygulamalarına ilişkin saptamaları temaları yönüyle bir plan dâhilinde incelenmiş ve sırasıyla kaynakları bulma, tespit etme ve değerlendirme işlemleri yapılmıştır.

Çocuk romanlarının değerlendirilmesinde çocuk ve eğitim konuları dikkate alınmıştır. Çocuk romanlarının okunmasının ardından bulunan eğitim görüşleri ve eğitim felsefeleri ortaya konmuştur.

2.4. Verilerin Analizi Ve Yorumlanması

Bu çalışmanın veri analiz sürecinde Mehmet Seyda'nın hayatı ile ilgili eserler taranmıştır.

Mehmet Seyda'nın eserleri içinden çocuklar için uygun olanlar ayrılmıştır. Çocuklar için yazılmış olan eserleri ayrılırken şu özelliklere dikkat edilmiştir.

Eserlerin yazılış amacı, işlenen konu, yazarın vermek istediği ana fikir ve karakterlere bakılmıştır.

Bunun yanında Mehmet Seyda'nın kendi eserlerinin gruplandırılmasına ve daha önce bu yazar hakkında yazılan doktora tezine de bakılmıştır.

Mehmet Seyda'nın eserlerinden çocuk romanları içerisinde (Deli Ali, Bir Gün Büyüyeceksin, Bastıbacak Ermiş) adlı eserleri, karakterin sadece anne sevgisinden yoksun, yakın akrabalarla oluşturulmuş kalabalık bir aile ve üvey annelerle yaşadıklarını anlatır.

BÖLÜM III

BULGULAR VE YORUMLAR

3.1. Mehmet Seyda'nın Hayatına İlişkin Bulgular

Mehmet Seyda (Çeliker) 15.08.1919 tarihinde İstanbul'da doğdu. Doğduğu ve çocukluk yıllarının geçtiği ev Kadıköy'de yer almaktadır. Mehmet Seyda bu evi “Yaş Ağaç” ve “Bir Gün Büyüyeceksin” adlı romanlarında ayrıntı ile kaleme almıştır.

Mehmet Seyda kendi otobiyografik eseri olan “ Deli Ali” adlı eserinde kendi hayatını anlatmıştır. Mehmet Seyda'nın babası Mahmut Kamil, tanıyamadığı öz annesi Remziye'dir.

Mehmet Seyda'nın babası ile annesi, yazarımız henüz bir buçuk yaşında iken ayrılmışlardır. Bu nedenle Mehmet Seyda üç üvey anne elinde büyümüştür. Üvey anneleri sırası ile Nebiye, Melahat, Feride hanımlardır.

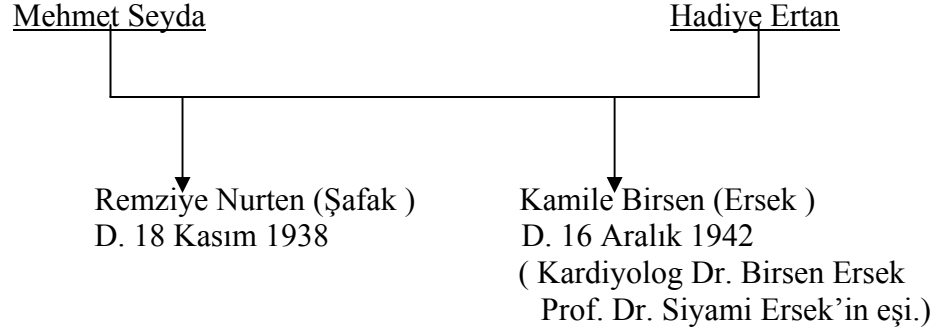
Mehmet Seyda'nın öz annesi olan Remziye Hanım'ın ikinci evliliğinden olan “Ali Suur” ve “Güzin” adında ikiz kardeşleri olmuştur. Üvey annesi Feride Hanım'dan ise üç kız, iki erkek kardeşi vardır.

Mehmet Seyda'nın çocukluğu dedesi Hacı Ömer Sakıp Bey'in yanında geçmiştir. Hacı Ömer Sakıp Bey Yozgatlıdır. Mehmet Seyda'nın babaannesi Nazire Hanım ise Kırım Tatarı'dır. Mehmet Seyda'nın babası Mahmut Kamil Bey babası ile annesinin ikinci evliliklerindedir. Mahmut Kamil Bey'inde ikisi üvey beş kardeşi vardır. Bu kardeşlerin en küçüğü Mahmut Kamil Bey'dir.

Mehmet Seyda üç kez evlenmiş ve bu evliliklerinden toplam dört çocuğu olmuştur.

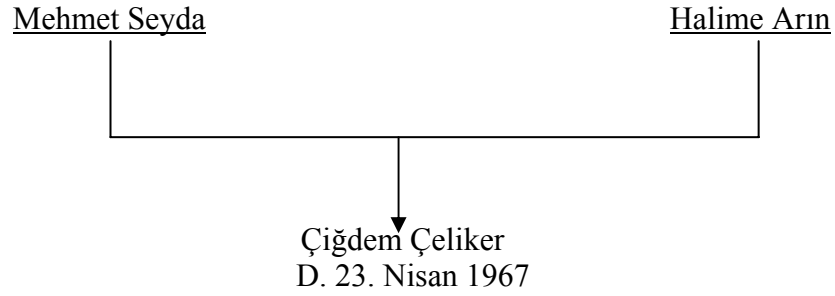
Şekil 2. Mehmet Seyda'nın Evlilikler

İlk evliliği 1937 yılında:

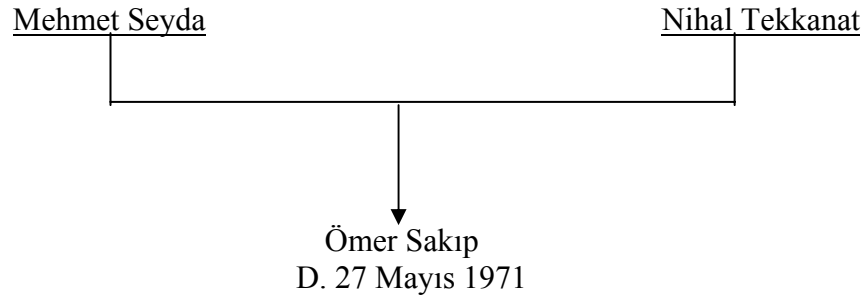
Mehmet Seyda ilk eşinden 10 Temmuz 1964'te boşanır.

İkinci evliliği 1965 yılında:

Mehmet Seyda ikinci eşinden 10 Temmuz 1970'te boşanır.

Üçüncü ve son evliliği 1970 yılında:

Mehmet Seyda anne ve babasının ayrılığında sonra babasının evlenmediği dönemde dedesi ve babaannesi ile birlikte kalır. Bu dönemde dedesi ve babaannesi

anne babasını aratmamak için ellerinden geleni yapmışlar, ona adeta kol kanat germişlerdir. Dedesinin evinde hemen hemen hiç eksik olmayan akrabaları sayesinde anne baba eksikliğini nerede ise hiç hissetmemiştir. Mehmet Seyda bunu kendisi de ifade etmiş “Yaş Ağaç” adlı romanında bu çocukluk yıllarını “altın çağım” olarak nitelendirmektedir.

Anne sevgisinden yoksun olarak büyümesi onun ilerdeki kişiliğinde derin izler bırakmıştır. Bilgin Adalı'nın bir hikâyesini değerlendirirken söylediği şu sözler bunu açıkça ifade eder.

“Tür Dili'nde bir hikâyesini okudum; Adalı çok sendiği babasının ölümünü anlatmış. Oğluna hep 'Babacığım' diyor. Ben de gençliğimde farkına varmadan, kimi arkadaşlara 'Anacığım' derdim.”(Seyda 1977: 7)

3.1.1. Mehmet Seyda'nın Öğrenimi

Mehmet Seyda'nın gerek baba mesleği, gerekse anne- baba ayrılığı nedeniyle çocukluğunu dedesinin yanında geçirmesi onun yaşamının, öğreniminin sürekli farklı illerde devam etmesine neden olmuştur

1927 yılında Uşak Alaybey ilkokulunda öğrenimine başlamıştır.

İkinci Sınıfı: Nişantaşı- Fevziye Lisesi

Üçüncü Sınıfı: Nişantaşı 15. İlkokul

Dördüncü Sınıfı: Antalya İsmet Paşa İlkokulu

Beşinci Sınıfı: Antalya Gazi Kız İlkokulu (1931)

İlkokulu “pekiyi” derecesi ile bitirmiştir

Mehmet Seyda orta öğretimine babası Çorum'daki Memleket Hastanesi'nde görev yaptığı için Çorum Ortaokulu'na başlamıştır.(1932) Ortaokul ikinci sınıfın

yarısını Çorum Ortaokulu'nda diğer yarısını ise Kırıkkale Askeri Sanayi Lisesi'nde okumuştur. Ortaokul üçüncü sınıftan 'belgeli' olarak ayrılıp 1934 yılında İstanbul Pertevniyal Lisesi'nde okumuştur. 1936 yılında liseyi bitirmeden ayrılmıştır. Pertevniyal Lisesi'nde Nurullah Ataç ve Orhan Seyfi Orhon gibi ünlü edebiyatçılar öğretmenleri olmuştur.

Mehmet Seyda öğretim hayatının ardında çeşitli işlerde çalışmış ve bazı devlet kurumlarında görev almıştır.

Çalıştığı Yer	Görev	Görev Süresi
Ereğli kömürleri işletmesi Umumi Muhaberat Servisi(Zonguldak)	Evrak Kayıt Memurluğu- Şef Muavinliği	18.10.1937–08.02.1941
Eti Bank Divriği Demir Madenleri İşletmesi Muhaberat Servisi	Şeflik	28.06.1944–01.10.1945
Maden Tetkik Arama Enstitüsü Soma Sondaj Ekibi	Puantörlük	04.10.1945–09.01.1946
Halk Bankası Merzifon Ajansı	Şef Muavinliği	25.01.1946–27.06.1946
Ülke Gazetesi (Sivas)	Zonguldak Havalisi Muhabirliği	11.07.1946–31.12.1949
İstanbul Belediyesi Hesap İşler Kontrol Kurulu Müdürlüğü	Kontrolör	06.02.1951–12.07.1960
Basın İlan Kurumu Genel Müdürlüğü(1. Dönem)	Kontrol Bürosu Memurluğu	11.09.1961–20.07.1964
Basın İlan Kurumu Genel Müdürlüğü(2. Dönem)	Kontrol bürosu Etüt ve İstatistik Memurluğu- Kontrol Bürosu Şef Yardımcılığı	10.11.1967–30.06.1975

Tablo 3. Mehmet Seyda'nın Çalışma Hayatı

3.1.2. Mehmet Seyda'nın Ölümü

Mehmet Seyda son çalıştığı istatistik memurluğu kontrol bürosu şef yardımcılığından sağlığı bozulmaya başlayınca 30.06.1975'te emekli ayrılmıştır. Ömrünün son yıllarında felç geçirmiştir.13.07.1986 tarihinde vefat etmiştir. Ölüm sebebi beyin kanamasıdır. Sahrayı Cedid Mezarlığı'nda toprağa verilmiştir.

1975'te emekli olmuştur. Mehmet Seyda, emekli olduğu tarihten ölümüne kadar geçen sürede (on bir yıl) kendini 'çocuk edebiyatına' vermiştir. Bu sürede "Bir Gün Büyüyeceksin" (1966), "Şeytan Çekiçleri" (1971), "Ecir ve Sabır" (1973) hariç diğer bütün çocuk edebiyatı ürünlerini bu dönemde yazmıştır.

Kadıköy Belediye Halk Kütüphanesi'nde onun bağışlanan kitaplarının temel olduğu bir "Mehmet Seyda Köşesi" yer almaktadır.

3.1.3. Mehmet Seyda'nın Eserleri

Mehmet Seyda edebiyatımızda çeşitli türlerde eserler vermiştir. Bu türler arasında roman, hikâye, deneme, radyo oyunu, biyografi, antoloji ve şiir yer almaktadır.

Mehmet Seyda kendisini yazmaya iten nedenleri şöyle açıklamıştır:

" Her şeyden önce, yalnızlık duygusu ve sıkıntı. Yoğun bir iç sıkıntısı. Aspirin baş ağrısının devası ise, edebiyatta yalnızlıkların devasıdır. Buna, yazma alışkanlığı edinmiş birisinin, kendisini ancak başkalarının mutsuzluklarındaki nedenleri araştırıp, onlarla birlikte kurtuluş yolları, çözüm yolları arama, bu yolları sezdirme tutkusu eklenmiştir sonradan." (Günel 2000: 70)

İlk hikâyesi olan Tolstoy'dan esinlenerek yazdığı “ *Mum* ” Yücel Dergisi'nde (1936) S. Toprak imzasıyla çıktı. Asıl adıyla çıkan ilk hikâyesi “ *Alın Yazısı* ” ise 1937 yılında Yeni Adam dergisinde yayınlandı.

Mehmet Seyda'nın kitap olarak yayınlanan romanları şunlardır:

- 1- Ne Ekersen (1957–1958)
- 2- Yaş Ağaç (1958)
- 3- Bir Gün Büyüyeceksin (1966)
- 4- Cinsel Oyun (1966)
- 5- Süeda Hanımın Ortanca Kızı (1970)
- 6- Yanartaş (1970)
- 7- İhtiyar Gençlik (1971)
- 8- İçe Dönük ve Atak (1973)
- 9- Gerçek Dışı (1976)
- 10- Sultan Döşeği (1969)
- 11- Nemrut Mustafa (1970)
- 12- Büyük Beyin (1966)*
- 13- 6 Numaralı Rostov Planı (1966)*
- 14- Geçici Ölüm Hücresi (1966)*

* Ağaoğlu Yayınevinin isteği üzerine yazılmıştır. Seyda, bu romanları takma adla casus kitaplar serisinde yayınlamıştır.

Mehmet Seyda'nın kitap olarak yayınlanmamış romanları da bulunmaktadır. Bunlar 1949–1956 yılları arasında Zafer ve Akşam gazetelerinde yayınlanmıştır.

Mehmet Seyda'nın 1949 yılından itibaren, Necdet Ası takma adıyla Ankara'da yayımlanan Zafer Gazetesi'nde romanları tefrika edilmeye başlanmıştır. Tefrika edilen ilk romanı "Hayırdır İnşallah" adını taşımaktadır. Toplam on bir romanının yer aldığı bu gazetede, 1953 yılına kadar şu romanlarının tefrikaları yayımlanır:

- “ 1- Erik Dalları Altında*
 - 2- Numaracı*
 - 3- Göz Göre Göre*
 - 4- On Üç Kişi*
 - 5- Tüvennaz Merdiven*
 - 6- Terzi Nilüfer Eligüzel'in Hikâyesi*
 - 7- Şüphe*
 - 8- Benzeyenler*
 - 9- Kadınlar Arasında*
 - 10- Memnu Meyve”*
- (Tümer 2000: 157)*

1953–1955 yılları arasında ise, Akşam Gazetesi'nde Mehmet Seyda'nın şu romanları tefrika edilmiştir:

- “ 1- Zamanımızın Kahramanları*
- 2- Bu İşte Bir İş Var*
- 3- Dişi Kurt*
- 4- Aşk Uğruna*
- 5- Kadınların Sevgilisi*
- 6- Şeytan Diyor Ki*
- 7- Bir Aşk Hikâyesi*
- 8- İpek Şal*

9- *Sevince*

10- *Aşktan Kaçılmaz*”(Tümer 2000: 157)

Mehmet Seyda “Necdet Ası” takma adıyla Zafer Gazetesi’nde yayınladığı romanlarını ismini değiştirerek, Akşam Gazetesi’nde yayımlanmıştır. Bunları şöyle sıralayabiliriz:

ZAFER GAZETESİNDE

AKŞAM GAZETESİNDE

15- Erik Dalları Altında	Zamanımızın Kahramanları
16- Göz Göre Göre	Sevince
17- Hayırdır İnşallah	Dişi Kurt
18- Memnu Meyve	Şeytan Diyor ki
19- Terzi Nilüfer Eli güzel’in Hikâyesi	Bir Aşk Hikâyesi
20- Bu İşte Bir İş var	On üç Kişi
21- Kadınlar Arasında	Kadınları sevgilisi
22- Şüphe	Aşk Uğruna

“Mehmet Seyda’nın Numaracı, On üç Kişi, Memnu Meyve, Kadınlar Arasında, Benzeyenler, Şüphe, İpek Şal, gibi gazete sütunlarına uygun aşk ve macera romanlarının dışındaki tefrika romanlarını geliştirerek, kitap olarak yayınladığı romanlarında, bunlardan yararlanılmıştır.”(Tümer 2000: 157–158)

HİKÂYELERİ (1960’tan sonra)

- 1- Zonguldak Hikâyeleri (1962)
- 2- Beyaz Duvar (1962)
- 3- Başgöz Etme Zamanı (1963)

- 7- Garnizonda Bir Olay (1968)
- 4- Anahtarcı Salih (1969)
- 8- Kör Şeytan (1974)
- 5- Bana Karşı Ben (1976)
- 9- Kapatma (1982)

ANTOLOJİLER

- 1- Tarihimizdeki Gariplikler (1973)
- 2-Türk ve Dünya Edebiyatından Seçmelerle Korku ve Şiddet Hikâyeleri (1975)
- 3- Olmaz Böyle Vakalar (1976)

BİYOĞRAFI

- 1- Edebiyat Dostları (1970)
- 2- Çocukluk Yılları (1970)

DENEMELER

- 1- Bir Açıdan (1963)

RADYO OYUNLARI

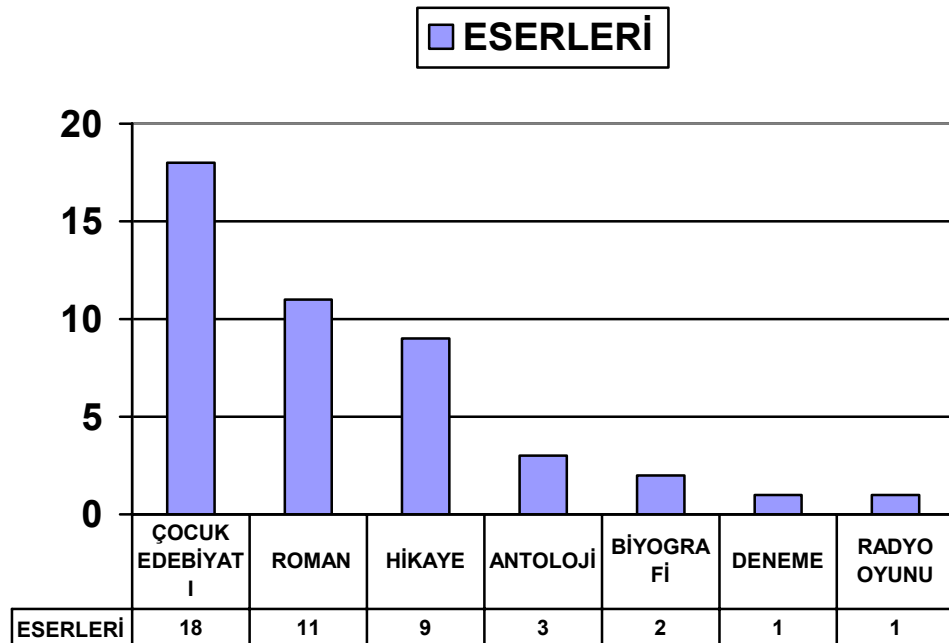
“İstanbul Radyosu arşivinde on sekiz adet radyo oyunu bulunmaktadır. Bunlardan yedi tanesi radyo tiyatrosu, altı tanesi çocuk bahçesi, beş tanesi arkası yarın kuşağında yayınlanmıştır. Bunlar arasında Yaş Ağaç, Bir Gün Büyüyeceksin g,b, romanları, Zaman Dede gibi hikâyeleri; Şeytan Çekiçleri, Bastıbacak Ermiş gibi çocuk romanları bulunmaktadır. Mehmet Seyda, radyo oyunlarında kendi adının dışında Halime Arın ve Hadiye Ertan adlarını da kullanmıştır. En meşhur olanı Köroğlu’dur.” (Tümer 2000: 64)

ŞİİRLERİ

- 1- Bendeki Şato (1937)
- 2- Teselli (1937)
- 3- Sabrederek (1956)
- 4- Bilmece (1956)
- 5- Adam (1956)
- 6- Üstün (1956)
- 7- Gençken (1934–1940)

Yayınlanmış şiir kitabı yoktur. Bu şiirleri gazete ve dergilerde yayınlanmıştır.

Mehmet Seyda'nın eserlerinin türlere göre dağılımı aşağıdaki grafikte şöyle gösterilebilir.

Tablo4. Mehmet Seyda'nın Eserlerinin Türlerine Göre Dağılımı

3.1.4. Çocuk Edebiyatı Ürünleri

ROMANLARI

- 1- Bir Gün Büyüyeceksin (1966)
- 2- Şeytan Çekiçleri (1971)
- 3- Ölümsüz Dostluk (1978)
- 4- Bastıbacak Ermiş (1979)
- 5- Deli Ali (1980)
- 6- Beyaz Duvar (1984)
- 7- Melek Yenge (1984)
- 8- Gerçek Sevgi (1986)

HİKÂYELERİ

- 1- Çikolata (1976)
- 2- Düşleme Oyunu (1979)
- 3- Gururlu Peri (1981)
- 4- Şampiyonluk Kupası (1981)
- 5- Çocuktan Korkan Efeler (1985)

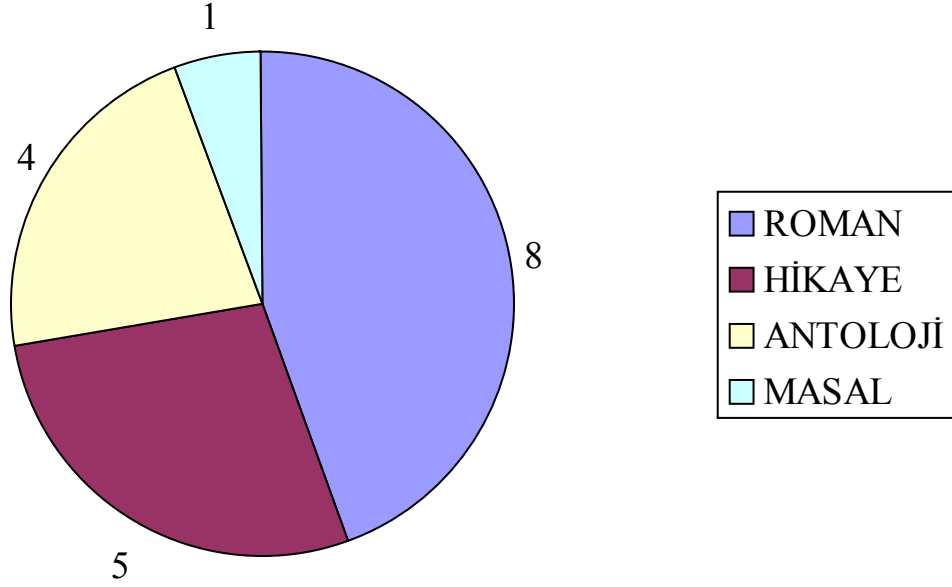
MASAL

- 1- Zaman Dede (1982)

ANTOLOJİLER

- 1- Evliya Çelebi'den Çocuklara Hikâyeler (1973)
- 2- Çocuklara Hikâyeler- Cumhuriyet Dönemi Yazarlarından (1976)
- 3- Ünlü Hikâyeler – Cumhuriyet Öncesi Yazarlardan (1978)
- 4- Ecir ve Sabır (1980)

3.1.5. Çocuk Edebiyatı Eserlerinin Türlerine Göre Dağılımı

Tablo 5. Mehmet Seyda'nın Çocuk Edebiyatı Eserlerinin Türlerine Göre Dağılımı

% 44 roman
 % 28 hikâye
 % 22 antoloji
 % 6 masal

Mehmet Seyda kitap olarak yayımladığı romanlarına kendini başkarakter olarak yerleştirmektedir. Yazar eserlerinde kendisinin ve ailesinin yaşadıklarını anlatmaktadır.

Mehmet Seyda kitap olarak yayımlanan “Ne Ekersen”, “Yaş Ağaç”, “Bir Gün Büyüyeceksin”, “Cinsel Oyun”, “Süeda Hanım’ın Ortanca Kızı”, “Yanartaş”, “İhtiyar Gençlik”, “İçe Dönük ve Atak”, “Gerçek Dışı”, “Sultan Döşeği”, “Nemrut Mustafa”, “Büyük Beyin”, “6 Numaralı Rostov Planı”, “Gezici”, “Ölüm Hücresi” eserlerinde kendi hayatını anlattığını şöyle ifade eder.

“... Romanlara, gelince ilk esin örneğim, kaynağım Zola'nın Raugon Mavguart'ları oldu. Tıpkı onun gibi bir ailenin romanını yazmak istedim. Uzağa gitmeden önce kendi ailemi, kendimi aldım ele. Daha 1938'de gene tıpkı Zola gibi bu ailenin şeceresini(soyağacını) çizmiştim ki artık sapsarı kesilmiş o kâğıt hala dosyamda durur. Böylece uzun yıllarda birbirine bağlanabilen Yaş Ağaç, Bir Gün Büyüyeceksin, Cinsel Oyun, iki ciltlik Yanartaş, İhtiyar Gençlik, Süeda Hanım'ın Ortanca Kızı adlı romanlar çıktı ortaya. İçe Dönük ve Atak, kısmen öbür romanların tamamıyla bağımsız yapıtlardır.” (Tümer 2000: 159–160)

Mehmet Seyda, çocuk romanlarında kendi çocukluk yıllarını anlatmıştır. İncelenen “Deli Ali” ve “Bir Gün Büyüyeceksin” adlı çocuk romanlarına “Osman” karakterini yerleştirerek bunu sağlamıştır. Yazarın hayatı kısmında da yazdığım gibi anne-baba ayrılığı, dedenin yanında büyümesi ve dede ile babanın mesleği gereği sık sık şehir değiştirmeleri onun düzensiz bir çocukluk dönemi geçirmesine neden olmuştur. Yazar da bu aile düzeninden mahrum yılları eserlerinde anlatmıştır.

“ *Deli Ali, Yaş Ağaç, Bir Gün Büyüyeceksin* romanlarında işlenen Osman'ın çocukluk dönemleriyle ilgilidir. Osman ve ailesinin uşak'ta geçirdikleri günlerde yaşanmış bir olayın etrafında gelişen bu çocuk romanlarında gerçek sevginin gücü ve neleri değiştirebileceği, çocuklara uygun bir lisanla anlatılmıştır. Yalnız bir fark vardır “Osman” adı “Seyda” ya dönüşmüştür.” (Tümer 2000: 63)

Mehmet Seyda çocuk edebiyatı ürünlerinde aile sevgisi, akrabalarla birlikte kalabalık içinde yaşama mutluluğunu işlemiştir.

Mehmet Seyda'nın eserleri ona şu ödülleri kazandırmıştır:

- 1-“Bir Gün Büyüyeceksin” adlı romanı Doğan Kardeş Çocuk Romanı Armağanı (1964)
- 2- “Baş Göz Etme Zamanı” hikâyesi Sait Faik Hikâye Armağanı'nı (1964)
- 3- “Yanartaş” romanı TRT Sanat Ödülleri Yarışması'nda Başarı Ödülü'nü (1970)
- 4- “İhtiyar Gençlik” romanı May Edebiyat Ödülü'nü (1968)
- 5- “İçe Dönük ve Atak” yapıtı Türk Dil Kurumu Roman Ödülü'nü (1974)

3.1. Mehmet Seyda'nın Çocuk Ve Eğitim Üzerine Düşünceleri

Mehmet Seyda'ya göre çocuk, gerçek dünyayı kendi oyun dünyasından ayırt etmesini çok iyi bilen bir bireydir.

“ Çocuk, gerçek dünyayı, kendi oyun dünyasında ayırt etmesini çok iyi bilir. (Hızlan 1967: 14)

Mehmet Seyda'nın çocuk edebiyatı ürünlerinde (eserlerin adları bir önceki bölümde belirtilmiştir) incelenmeye alınan “Deli Ali”, “Bir Gün Büyüyeceksin”, “Bastıbacak Ermiş” adlı eserlerde çocuklar ana karakterlerdir. Bunun yanı sıra yazar kendi çocukluğunu eserlerine yansıtmıştır.

“ Fahim’le Osman kardeş çocuklarıdır. 6–7 yaşlarına kadar aynı çatı altında yaşarlar. Başlangıçta birbirlerini koşullandırıp (şartlandırıp) birbirinden çok şey kapmalarına karşın, bağlı oldukları “ büyük aile”nin dağılışı ve parçalanışı sonucu ayrı çevrelerin, ayrı görüşlerin insanları olurlar. Karşılaştıkları zaman, bir yandan sevinir, bir yandan çatışmak zorunda kalırlar. Ama onlardaki bu ikilik, sevmeye ve çatışma daha varoluşlarıyla dışsallaşmış, kendini açığa vurmuş insansal bir durumdur. (Hızlan 1967: 15)

Yazar bireyin gelişim dönemlerini eserlerinde ayrı ayrı işlemiştir. Eserlerinde özellikle çocukluk ve gençlik dönemlerine ve bu dönemde yaşanan problemlere yer vermiştir.

“Cinsel Oyun”da onların ergenlik çağıları, “Yaş Ağaç”ta çocuklarının cinsellik sorunları da içeren birkaç bölümü anlatılmıştı. “Bir Gün Büyüyecek sin”de ise,2 ile 7 yaş arası yaşantılarının ilk koşullandırılışı ayrıntılarıyla verilmeye çalışıldı.” (Hızlan 1967: 15)

Seyda'nın romanlarında ana karakter olarak ele alınan Fahim, kendisini anlatmaktadır. Yazar Fahim'i anlatırken kendi yaşantısını aktarmaktadır.

Mehmet Seyda, romanlarda Fahim ile anne ve babası ayrılmış, annesini hiç tanımamış, aile sevgisinden mahrum özellikle de anne sevgisinden yoksun bir çocuk karakteri çizmeye çalışmıştır. Bu çocuk karakteri, aile sevgisini akrabalarla kalabalıklaşan evde mutlu olmaya çalışmıştır.

“-Bir Gün Büyüyeceksin! diye tekrarladı Büyükbaba.(...)”

–Dünyanın kaç bucak olduğunu anlayacaksın demek istiyorum sana, nasıl olsa anlarsın, başka bir şey... Soyunu sopunu, annenin kim olduğunu araştıracaksın belki. Olur, a niçin söylemediler diye kızacaksın.

–ilgiyle eğildi torununun birden allak bullak olmuş yüzüne.

–Sahi, sen, hiç annenin kim olduğunu merak etmez misin?”
(Seyda 1982: 141)

Mehmet Seyda'nın çocuk edebiyatı alanındaki eserlerinde temel konuyu oluşturan bu anne yokluğu kişiliğini de etkilemiştir.

“ Küçük çocuk, yüreğinin dibinde dürülü bükülü, katlanmış durupta kimselere açamamış, herkesten saklanmış bu sorunun, cascavlak ortaya atılışından çok sarsılmış gibiydi. Kutu kutu içinde saklanmış bir konu şimdi, açılıp kapandı. Ağlayacak mı? Yoo, hayır. O büyüdü artık ve büyük adamlar ağlamaz.” (Seyda 1982: 20)

Seyda'ya göre çocuk ile çocukluk karıştırılmamalıdır. Çocuk ile çocukluk kavramları ailede bireyler için farklı bir önem arz etmektedir. Çocuk, ailedeki diğer bireyler için değerli görülmelidir.

Yazar “Deli Ali” adlı romanının başında yazdığı ön sözde çocuk ile ilgili düşüncesini şöyle ifade etmiştir:

“Bana bugün sorsalar, ‘Çocuk değeri başka, çocukluğun değeri başkadır...’ derim. Ayrı şeylerdir, başka başka şeylerdir gerçekten. Çocuğun ne değerli bir varlık olduğunu, çocukları çok seven büyükler bilir. Çocukluk döneminin değerini ise, çocukların kendileri bilmelidirler.” (Seyda 1980:4)

Çocukluk hakkındaki düşüncelerini yansıttığı için Cevdet Kudret Solok'un “Çocukluğum” şiiriyle ön sözünü noktalamıştır.

“ Ne oldu çocukluğum?

Köşelerinde nefes nefese koştuğum

Odalar?

Ortalarında tahta atla koşturduğum
Sofalarda gizli köşelerim, gizli yerlerim?
Hani benim kurşun askerlerim?
Bir oda içinde kurduğum şehir,
Geçtiğim nehir?
Hani benim hayallerim, emellerim,
Suya sokulunca balık gören ben,
Bir leğende bir deniz gören ben,
Bir leğende Çin'e varan yelken?
Beni ufuklardan ufuklara götüren
İçine binmeden bindiğim tren?
Hani benim sevgilerim, kinlerim,
Yüzünde yüzümü gösteren potinlerim?
İçine girmeden girdiğim ev gibi
Yüzünü görmeden gördüğüm misafir?
Nerdesin çocukluğum.
Ufaklığım nerdesin?
Bir metrede bin metre koşan tahta atım,
Bir metrede bir dünya gören saltanatım,
Her zaman her yeri alan kurşun askerlerim,
Evlerim, potinlerim,
Nerdesiniz?"

Zihinsel, fiziksel ve özellikle de duygusal her yönüyle çocuk olmanın tekrarlanamayacağı veya geri dönülmeyeceğini bir dönem olduğunu ifade eder. Bu nedenle çocuk olmanın ve çocukluk döneminin güçlüklerinin bile değerli olduğunu

söylemektedir. Çocukların bu döneme tekrar geri dönemeyecek oldukları için değerini anlayarak yaşamaları gerektiğini savunur.

“... bir daha yaşanılmaz o dönem, geride kalır geçer gider. Zaman zaman sıkıntıları, üzüntüleriyle bile güzeldir çocukluk.” (Seyda 1980:3)

Mehmet Seyda 1979 yılında yazar ve şairlerin çocukluklarını anlattığı kitabın ön sözünde çocukluğun tekrar dönülemez kadar özel olduğunu şu cümlelerle ifade etmiştir:

“ Onlar da şimdiki sizler gibi bir zamanlar çocuktur. Geriye dönüp de bir daha yaşanılması nice istenirse olanaksız bu güzelim çağı, bu civil civil çağı, bu saflık dolu çağı, bu altın çağı sevinçleriyle, üzüntüleriyle” (Seyda 1980:3)

Seyda, insanın yaşamındaki ilk deneyimlerin, ilk öğrenmelerin ve ilk anıların çocuklukta kazanılacağını ifade etmektedir. Çocukluk döneminde sadece olumlu yanların değil, yaşamdaki olumsuzluklarında öğrenileceğini ifade etmektedir. Bu çocukluk döneminde öğrenilenlerin yaşamımız boyunca hayatımızda derin izler bırakacağını ifade etmektedir. Bu açıdan çocuk eğitimini de hata götürmez bir süreç olarak görmektedir.

“... her şeyin ‘ilk’ olduğu çağdır. İlk anılar, ilk sevgiler, ilk bağlantılar ve kopmalar hep çocukluğumuzda oluşur. Üzerimizde derin izler bırakır, unutmamız onları...”(Seyda 1980:3)

Günümüzdeki eğitim bilimleri de çocuğa ve çocukluk dönemine yaşamımızın temellerini oluşturduğu için dikkat çekmektedir. Bu dönem öğrenilenlerin ve tecrübe edilenlerin bizim kişiliğimizin, zekâmızın ve karakterimizin büyük bir kısmını oluşturduğunu ifade etmektedir. Çocukta üç ile beş yaş arası zekânın %75'nin oluşması eğitimcilerin bu döneme yönelmelerindeki en büyük nedenlerden biridir. Bu nedenle eğitim yaşı aşağı çekilmek istenmektedir. Ülkemizde anasınıfının zorunlu hale getirilmesi, anasınıfı yaşının beşe indirilerek iki yıl eğitim verilmesi gibi düşünceler de bu fikir akımına dayanmaktadır.

Seyda Ekim 1979'da yazar ve şairlerin çocukluklarını anlatan bir kitap kaleme alarak da çocuklara verdiği değeri ortaya koymuştur. Bu kitap 1980 yılında

Ankara Doruk Matbaası'nda basılarak Türk Dil Kurumu yayınları arasında yer almıştır.

21 Mart 2008 tarihinde Mehmet Seyda'nın üçüncü ve son eşi Nihal Dinçer'le yapılan görüşmede kendisine yöneltilen sorulara şöyle cevap vermiştir.

Mehmet Seyda'nın “çocuk” hakkındaki düşünceleri nelerdir?

“O çocukları çok severdi. Her şeyden önce onların yetişkin bir birey olarak görülmesini isterdi. Onları karşısına alıp bir yetişkin gibi konuşur, dertlerini ve problemlerini dinlerdi. Çocukların her şeyden sakınılıp, onlardan gerçeklerin saklanması doğru bulmazdı. Kendileriyle ilgili gerçeklerin yeri ve zamanı geldiğinde onların seviyesine inilerek, anlayabilecekleri ifadelerle açıkça söylenmesini isterdi. Bana göre bu düşüncesinin nedeni annesinin kim olduğunun ve neden onu bıraktığının kendisine uzun yıllar söylenmemesidir.”
(21 Mart 2008 Nihal Dinçer ile röportaj)

3.3. Mehmet Seyda'nın Romanlarında Çocuk ve Eğitim Teması

Mehmet Seyda'ya göre eğitim süreklilik göstermelidir. Eğitim sadece teorik değil uygulamaya yönelik olmalıdır. Eğitimde her öğrenilen bilgi kişide gerektiğinde güncellenecek ve yeni bilgilerle pekiştirilecek özellikte olmalıdır.

Mehmet Seyda eğitim düşünceleri ile örtüştüğü için Köy Enstitüleri'ni de yararlı bulmaktadır.

“... Beşikten mezara kadar eğitim sloganı var ya, işte bize gerekli olan odur. İnsanoğlu bellediklerini, öğrendiklerini yaşam süresince uygulayabilme alanı bulabilecek; tazeleyip yenileyecek bu bilgisini, ona daha başkalarını ekleyecek. İş esası üzerine kurulu Köy Enstitüleri'nin yararı, önemi buradaydı.” (Tümer 2000: 42–43)

Yazar eğitim üzerine olan görüşlerini daha çok dönemin dergileri olan “Forum” ve “Varlık” dergilerinde kaleme almıştır.

Seyda bireylerin eğitimi ile toplumun kalkınmasının doğru orantıda birlikte olacağını savunmaktadır. Bununda insanların sorunlarına yine onların bakış açılarıyla ve yerinde çözüm bulunmasıyla gerçekleşeceğine inanmaktadır.

“ Eğitim seferberliği ile ekonomik kalkınmayı at başı yan yana götürmek gerekir. Bunun gerçekleşmesi ise, toplumsal sorunların sosyalist bir yöntemle ele alınmasına bağlıdır.” (Tümer 2000: 42–43)

Mehmet Seyda, çocuk edebiyatı ürünlerinde çocuğa eğitimi aile içinde aile bireylerinden vermiştir. Ona göre çocukluk dönemi ilk öğrenmelerin, ilk deneyimlerin ve ilk heyecanların yaşandığı dönem olduğu için; yazar eğitime, aile bireyleriyle başlanmalıdır. Nitekim yazarın çocuk romanlarında ve incelenen “Deli Ali”, “Bastıbacak Ermiş” ve “Bir Gün Büyüyeceksin” adlı eserlerinde çocuk kahramanların eğitimi aile ortamında gerçekleşmektedir.

Eserlerinde Mehmet Seyda'nın kendi çocukluğunu anlattığı belirtilmişti. Bu nedenle kendi çocukluğunda olduğu gibi romanlardaki çocuk tiplerinde, akrabalarla kalabalıklaşan bir evde yaşamaktadırlar. Çocuk karakterlerinin dışında eserlerindeki diğer karakterler genellikle dede, babaanne, hala, enişte, yeğen ve babadan oluşmaktadır. Eserlerinde aile ortamı ve akrabalarla oluşan aile bireyleri şöyle yer almaktadır:

“ Büyükbabam çocukluk anılarıma değer katan insandır. Son yıllarında hastalanmıştı. Sol yanına ‘inme’ inmişti. Sol kolu, sol ayağı adeta cansızlaşmıştı. Bastona dayanarak güçlkle yürürdü. Evimizin arkasında seyrek ağaçlı bir bahçe vardı. Ayrı ayrı, tavuk- horoz ve kaz kümesleri vardı. Büyükbabam akşamüstleri bu bahçeye çıkardı. Fahim ağabeyimle ben, onun yolunu dört gözle beklerdik. Bahçedeki mürdüm eriği ağacının gölgesinde otururduk. Uzun süren güz akşamlarında, büyükbabam bize öyküler, masalcıklar anlatırdı.” (Seyda 1980: 5)

Yazarın eserlerinde ana karakter olarak yer verdiği Fahim halasının oğludur. Fahim, Seyda'nın ağabeyi, arkadaşı, kardeşi olmuştur. Çocukluk yıllarında onunla oyuncaklarını, duygularını... Kısacası her şeyini paylaşmıştır.

“ Fahim ağabeyim öz ağabeyim değildi. Halamın oğluydu. Benden bir buçuk yaş büyüktü. Halamgillerle aynı evi paylaşmıştık.” (Seyda 1980: 5)

Seyda'nın anne ve babasının rollerini dede ve babaannesi üstlenmiştir.

“ *Hasır yüksek bir sandalyeye kurulmaktaydı büyükbaba. İki torunu ise, onun karşısında kendileri gibi küçük birer hasır iskemleye çökmüşlerdi... Evden babaanne çıktı. Yanlarına geldi. Büyükbabaya: ‘Bunları arıyordum fellek fellek, meğer sizin yanınızda imişler...’ ” (Seyda 1982: 9)*

Yazarın çocuğa ve eğitime bakış açısı kendi hayatına paralel gerçekleşmiştir. Eğitimin okuldan önce ailede önemli bir bölümünün gerçekleştiğini savunur. Bu nedenle çocuğun bölünmemiş bir aile ortamı içinde, sevgi, anlayış için onun da birey olarak görülüp kabul edilmesiyle gerçekleşeceğini belirtir.

3.4. Mehmet Seyda'nın Romanlarında Çocuk ve Eğitim Temasının Dağılımını

Mehmet Seyda'nın eserleri bölümünde belirtildiği gibi çocuklar için sekiz roman ve beş hikâye kitabı, dört araştırmaya yönelik antolojik eseri, bir masal kitabı bulunmaktadır. Çocuklara yönelik bu eserlerde de çocuk ve eğitim temasına yer verilmiştir.

	Eser Sayısı	%
Çocuk ve Eğitim Temalı Roman Sayısı	8	42,10
Diğer	11	57,90
Toplam	19	100

Tablo 6. Mehmet Seyda'nın Romanlarında Çocuk ve Eğitim Temasının Dağılımı

3.5. Mehmet Seyda'nın Çocuk Edebiyatı, Çocuk Kitapları ve Çocuk Romanları Üzerine Düşünceleri

Mehmet Seyda çocuk edebiyatı konusundaki düşüncelerini 23 Nisan 1977'de çocuk edebiyatı ve yayınları üzerine yapılan bir açık oturumda kendisine yöneltilen soru aracılığı ile şöyle ifade etmiştir:

— *Sayın Mehmet Seyda, bugünün çocuk edebiyatı ve yayınları konusunda düşündükleriniz. Çocuk romanı dalında 'Bir Gün Büyüyeceksin' ile de ödül almıştınız. Bu edebiyatın gelişmesi konusunda önerileriniz?*

— *Kendi çocukluğumdan başlayayım. Benim okuma çağındaki çocukluk yıllarım 1925 ile 1931 arasını içeriyor. Bugüne göre, çocuk edebiyatı elbette çok kısırdı, ama sözgelimi Sertellerin çıkardığı çocuk ansiklopedilerinde, bütün çocuk edebiyatının, 'Alis Harikalar Ülkesinde', 'Gülüverin Yolculukları', 'Çizmeli Kedi', 'Pamuk Prenses' gibi 'Robenson Kruzoe' gibi dev yapıtlar yer almıştı. Bundan başka çok güzel baskılı 'Grim Masalları'nı da anımsarım. Günümüze gelince görüşüme göre özellikle 1965'ten sonra çocuk edebiyatına hız ve önem verildi. Kalburüstü yayınevlerinin bu işe sistemli bir şekilde giriştiklerini ve oldukça başarılı sonuçlar aldıklarını gördük. Sanıyorum günümüzde yazarlarında geniş çapta ilgilenmesiyle bugünkü çocuk edebiyatımız, çok canlı bir tempoda ilerlemektedir. (Özyalçiner 1977: 7)*

Mehmet Seyda çocuk edebiyatının dünyada ve Türkiye'de geç fark edildiğini diğer yazar ve şairler gibi ifade etmektedir. Çocuk edebiyatının o dönemki Osmanlı Devleti'nde Meşrutiyet'ten sonra kabul edilip eserler verdiğini belirtmektedir.

Çocuk edebiyatının o dönemde devletin eğitim politikası içinde yer almayışından yakınmaktadır. Bu yüzden çocuk edebiyatı yarışmalar için çocuk eserleri yazılması, seçilirse para ile ödüllendirilmesi ve basımının yapılması mantığıyla görülmektedir. Bu nedenle yazarlar çocuk edebiyatı ürünlerini böyle oluşturmaktaydı. O dönemde devletin ilgi göstermemesi ve özel kurumların yarışmalar düzenlemesiyle çocuk edebiyatı özel girişimlerin elinde varlığını sürdürmekteydi. Mehmet Seyda'da bunu o dönemde çocuk edebiyatının ve kitaplarının bir sorunu olarak dile getirmektedir.

“ ... Sorunu şöyle alalım. Çocuk edebiyatı da en son aşamada ödeme, seçme ve pazarlama işidir. Ödemeyi şunun için belirttim. Arkadaşım Sayın Turhan Bozkurt'un da dediği gibi, aslında yayıncılar çocuk edebiyatı yazarlarına az ödeme yapmaktadırlar. Bir deney geçirdiğim için söylüyorum. O zamanki para değerine göre yüklüce bir ödül konulunca bir roman yarışmasına sayısı kırkın üstünde, çocuk romanı ve hemen hemen hepside kaliteli olduğu söylenen yapıt katılmıştır. Bu da elbette seçiciler kuruluna daha büyük seçme serbestliği sağladı. İşte seçim o zaman iyiler içinden en iyisini seçmek gibi beliriyor ve önem kazanıyor. Pazarlama konusuna gelince, tabii bu da yayınevleri için önde gelen bir sorun oluyor. Para ödeyip seçimi de yaptı mı karşılığını almak istiyor. Bugünkü Türkiye'de çocuk edebiyatı yayınları da genellikle özel girişimlerin elindedir ve bunlar kanımca bir pazar da ummaktadır.” (Özyalçın 197: 7)

Çocuk edebiyatının ve ürünlerinin ülkemizde o dönemde ve günümüzde hala en uzak köylere, kasabalara ulaştırılamamasını da bir problem olarak dile getirmektedir. Yazara göre problem, yine çocuk edebiyatı ürünlerinin oluşturulamaması ve çoğaltılamamasıdır. Devletin eğitim politikalarının içinde çocuk ürünlerinin basılması ve çoğaltılmasının yer almasıyla bu sorunun giderilebileceğini söylenmektedir.

“ Ancak bu kez de Erdal Öz'ün görüşüne değinmek istiyorum. Çocuk edebiyatının en sapa köylere girme olanağı ancak bu işe bir de eğitim sorunu açısından bakan bir devlet sistemine bağlıdır. Her köy kitaplığına alınmış bir çocuk edebiyatı kitabı düşünelim. İşte o zaman çocuklarımız gerçekten şanslı olur.” (Özyalçın 1977:7)

Çocuk edebiyatı ürünlerini eleştirirken toplumcu yaklaşımla eleştirmesinin yanında, çocuk kitaplarının içinde eğitsel öğelerin de yer alması gerektiğini savunmaktadır. Eğitsel öğelerin yer alması çocuğa kazandırmak istediğimiz sevgi, acıma gibi duyguların yanında nesnellik, tarafsız olma ve hayal dünyasının gelişmesine de yardımcı olmalıdır.

“ Bir de Sayın Abdullah Özkan arkadaşımın görüşlerine değinmek istiyorum. Çocuk edebiyatı verilerini toplumcu eleştiri açısından değerlendirilmesinin yerinde olacağını söyledi. Bu benim karşı duracağım bir görüş değilse de çocuğu kendi seçiminde başıboş bıraktığımız zaman nelere el atacağını aşağı yukarı bildiğimiz için buna bir de eğitsel öğeler girdiği takdirde çocukta insan sevgisinin başlangıcı sayılan acıma duygusunu, nesnel tasarlama gücünün

kaynağı olan imgeleme ögesini geliştirip pekiştirecek yayınları da hiçbir zaman ikinci planda tutmamak gerekir.” (Özyalçiner 1977: 7)

3.6. Mehmet Seyda'nın Romanlarında Eğitimle İlgili Öğrenci, Öğretmen, Eğitim Ortamlarına İlişkin Saptamalar

Mehmet Seyda'nın romanlarında eğitimle ilgili:

- a) Öğrenci,
- b) Öğretmen,
- c) Eğitim ortamları ve uygulamaları,

Mehmet Seyda'nın romanlarında eğitimle ilgili öğrenci, öğretmen ve eğitim ortamlarına ilişkin uygulamaları, incelendiğinde çocuk romanlarında şunlar ortaya çıkmaktadır:

İncelenen “Deli Ali”, “Bastıbacak Ermiş” ve “Bir Gün Büyüyeceksin” adlı çocuk romanlarından, “Deli Ali” ve “Bir Gün Büyüyeceksin” aile ortamlarında, “Bastıbacak Ermiş” ise köydeki yaşantısından üstün zekâlı olması sebebiyle özel bir eğitim almak için Ankara'ya gidişi ve orda okula başlamaya hazırlık dönemini anlatır.

“Mehmet Seyda'nın romanlarını bir sözcükle özetlersek: Bir ilişkiler romanı diyebiliriz. Bence gerçekten de cinsellikten başlayarak ekonomik, toplumsal, kısaca yaşamsal bir ilişkiler romanıdır onun romanları.” (Özyalçiner 1986: 10)

Mehmet Seyda'nın incelen üç eserinin tanıtımına bakarak öğrenci, öğretmen ve eğitim ortamlarına ilişkin uygulamalarının var olup olmadığını, varsa nasıl ortaya konduğunu, yok ise bunların yerine nelerin yer aldığını daha kolay saptanabilir.

3.6.1. “Deli Ali” Romanında Eğitimle İlgili Öğrenci, Öğretmen, Eğitim Ortamlarına İlişkin Saptamalar

“Deli Ali” adlı çocuk romanı Seyda’nın kendi çocukluğunu anlattığı eseridir. Bu eserinde Seyda dedesi Ömer Sakıp Bey’in evinde halasının oğlu Fahim ağabeyi ve kalabalık aile ile geçirdiği zamanları anlatmıştır. Dedesi anne ve babası ayrı olduğu için Seyda’ya özel ilgi göstermektedirler. Bu da Seyda’nın çok hoşuna gitmektedir. Dedesi bütün aile bireylerine karşı Seyda’yı koruyup kollamaktadır.

Mehmet Seyda’nın bu romanda belirttiğine göre dedesinin evinde en çok mutlu olduğu anları dedesinin ona ve Fahim ağabeyine masallar anlattığı anlardır.

“ Ama en mutlu zamanlarımız Büyükbaba’nın bizi karşısına alıp da, bize öykücükler, masalcıklar anlattığı zamanlardı. Anlattığı şeylere kendimizi kaptırır, ne olduğumuzu bile unutturduk. Sanki kanatlı kuşlardı Büyükbaba’nın sözleri; bizi üzerine alır, uçurur, başka ülkelere, başka yerlere götürürdü. Sanki bal damlardı Büyükbaba’nın dilinden. Tadına doyamazdık.” (Seyda 1980: 6)

Yazarın edebiyata ilgi duymasına çocukluğunda dinlediği bu masalların zemin hazırladığı görülmektedir.

Dedesi Ömer Sakıp bu anlattığı öykü ve masallarla torunları Seyda ve Fahim’i eğitmeye çalışmıştır. Buna örnekleri bu romanda görebiliyoruz.

“ Ben:

— Büyükbabam, siz geldiniz diye, bize bir ayı masalı daha anlatacak... dedim. —İşi sağlam kazığa bağladım- Demin bir tane dinledik, üf üf...

Fahim ağabeyim, her nedense, o sırada kendini gösterme hevesine kapıldı:

— Ben bütün masalları aklımda tutuyorum, dimi Büyükbaba?

Büyükbabam bana bakıp sordu:

— Peki ya sen Seyda, dinlediklerini aklında tutuyor musun, yoksa unutuyor musun?

Sıkıntıya düştüm. Bir şey diyemedim. Unutup unutmadığıma karar veremiyordum. Öyle desem olmaz, böyle desem olmaz.

Bundan yararlanan Fahim ağabeyim:

- Hayır, diye konuştu Büyükbabam, şimdi dinleyip sonradan unutsanız da, ben bu öykücükleri, masalcıkları hepinize anlatıyorum, hepinize..

— Bakışlarını üzerimizde ayrı ayrı gezdiriyordu. Sanırım, sözlerinin bizdeki etkisini denetlemekteydi.

— Çocuklar masal dinleyerek büyürler. Sonra o masalları kendi çocuklarına anlatırlar. Böyle gelmiş böyle gider. Hadi bakalım şimdi, onu bırakalım da yeni masalımıza geçelim. Demin anlattığım masaldan korkunuz muydu?

— Ben çok korktum Büyükbaba, dedim.

Fahim ağabeyim:

- Ben meraklandım, ama hiç korkmadım..dedi.

Büyükbabam, Fahim ağabeyime:

- Korkmadınsa, eğer yalan söylemiyorsan çok iyi.. deyip gülümsedi.

— Hastalanalı beri, konuşurken, yemek yerken ağzı hafiften çarpılırdı.

— Çünkü pek öyle korkulacak, büsbütün kötü bir hayvan değildir ayılar.

Ağabeyim onayladı:

—Ben onu, karşı kahvede çingeneler oynatırken gördüm.

Ondan geri kalmadan:

— Bende gördüm! diye atıldım. Hem, yanına gittim de gördüm. Çingene, 'Çengi nasıl göbek atar?' dedi. Ayı göbek attı. 'Kaynana, hamamda nasıl bayıldı?' dedi. Ayı sırtüstü yere yattı. 'Gelin nasıl utanır?' diye sordu? Ayı, ön ayağı ile gözlerini kapattı. Sen okuldaydın, yoktun, ben hepsini gördüm!

Büyükbabam susmamı işaret edip:

- Hah işte.. Hayvanı yerinden yuvasından edip kente indiren, oynatan Çingenelerden korkun asıl siz! dedi. Para kazanmak için hayvanlara acı çektirenlerden korkun! Sen ayıya bir şey yapmazsan, o da sana ilişmez, geçer gider yanından. Üstüne saldırmaz. Karnı çok açsa, ya da senden bir kötülük geleceğini sezinlerse, kaçacak yeri kalmamışsa, saldırır. Hem tut ki saldırmış, ne çıkar? Alt yanı hayvan bu, saldırır saldırır. Biz saldırmıyor muyuz onlara sanki? Keyif uğruna, atıcılık avcılık uğruna, tutup öldürmüyor muyuz onları?“(Seyda 1980: 27- 29)

Bu özelliğe bakarak Seyda'nın çocukları öykü ve masallarla, sözlü edebiyat ürünleriyle eğitilebileceğini savunduğunu söyleyebiliriz.

Mehmet Seyda'nın “Deli Ali” isimli çocuk romanına baktığımızda öğrenci, öğretmen ve eğitim ortamları şöyle saptayabilir:

Bu eserinde öğrenci olarak değerlendirebileceğimiz romanın başkarakteri olan “Mehmet Seyda” ve ondan sonra gelen karakteri kendisinden bir buçuk yaş büyük olan halasının oğlu, ağabeyi olarak gördüğü “Fahim”dir. Öğretmen rolünde, eğitime işini üstlenen dede Ömer Sakıp Bey kimi zamanda babaanne “Nazire Hanım”dır. Eğitim ortamı ise yaşadıkları doğal çevre olan ev veya bahçedir.

Seyda henüz okula gitmemektedir. Fahim ise kendisinden büyük olduğu için ilköğretime başlamıştır. Seyda bu yüzden “Fahim Ağabey’ine” özenmektedir. Fahim okula başlamadan önce onunla bolca vakit geçirip, oyunlar oynadıkları için Seyda, Fahim’in okuldan dönmesini balkonda ya da bahçede dört gözle beklemektedir.

“ Fahim ağabeyim öz ağabeyim değildi. Halamın oğluydu. Benden bir buçuk yaş büyüktü. Halamgillerle aynı evi paylaşmıştık. Fahim ağabeyimle sıkça bozuşsak, kimi sevgilerle ilgileri paylaşmasak da, birbirimizi görmeden duramazdık. Fahim ağabey köşe başındaki okula başlamıştı. Kedi yavrularıyla, oyuncak trenimle, kurşun askerimle tek başıma oynamaktan usanır bezerdim. evin cumbasında somurtuk bir yüzle oturur. Fahim ağabeyimin okuldan dönüşünü gözlerdim.” (Seyda 1980: 5)

Seyda için Fahim ağabeyi okul çağından önceki tek arkadaşı denilebilir. Okul ortamı ve okul arkadaşlarından önce Seyda, Fahim ile oynar ilk öğrenmelerini bu oyunlar içinde gerçekleştirirler.

“ Gelir, okul çantasını bir yana fırlatır, kıkır kıkır gülererek ‘Hadi!’derdi. Bu ‘Hadi’nin içinde neler yoktu neler? Bahçede çember çevirmeler, tavuk horoz ve kaz kovalamalar, kümese dalıp yumurta aşirmalar, çeşitli oyunlar çekişmeler, kaldıkları yerden hemen başlayacak demektir. Soluğu bahçede alır, akşam yemeğine çağrılana dek bahçede kalırdık.” (Seyda 1980: 6)

Seyda ve Fahim’in öğrenci olarak okul ortamında öğretmenle eğitimleri bulunmamaktadır. Dede Ömer Sakıp Bey, torunlarını evin bahçesinde; onlara anlattığı öykü ve masallarla eğitmeye çalışmaktadır.

Okul öncesi ve birinci kademe, birinci devre öğrencilerinin eğitimlerinde sözlü edebiyat ürünleri (masal, öykü, tekerleme...) etkili olmaktadır. Bu ürünlerle üç yaşından sonra ailede, anasınıfında ve birinci kademe birinci devrede özellikle dil gelişimi hızla ilerlemektedir.

Öykü ve masallarla Ömer Sakıp Bey torunlarını yaş ve büyüme dönemlerine uygun olan sözlü edebiyat ürünleri ile eğitmektedir.

Ömer Sakıp Bey torunlarını, yine sözlü edebiyat ürünleriyle hayata hazırlamaya çalışmıştır.

*“ – Yemeğe daha epey zaman var. Süt içer misiniz çocuklar?
diye sordu.*

Fahim ağabeyim ağzını yüzünü buruşturdu:

— Hayır, anneanne, ben içmem

Ben gözlerim parlayarak:

— Hı, evet babaanne, ben içerim... dedim.”

“... çocuklar kimi zaman sevmedikleri şeyleri de kendilerini zorlayarak yiyip içmelidirler. ...Bunu böyle yaparlarsa tez büyürler. Öyle değil mi, Hanım?” (Seyda 1980: 8- 9)

Yazarın “Deli Ali” adlı çocuk romanında öğrenci, öğretmen ve eğitim ortamında:

Öğrenciler Seyda ve Fahim birbirini kıskanan, dedelerinin ilgi ve sevgisini daha çok üzerlerine çekmeye çalışan, bunun için sürekli yarışan iki çocuktur.

Öğretmen rolünü üstlenen dede Ömer Sakıp Bey ve babaanne Nazire Hanım'dır. Bu romandaki rollere baktığımızda çocukların eğitiminde, özellikle de okul öncesi ve birinci kademe öğrencilerin eğitiminde aile ve yakın çevrenin (akrabaların) rolü büyük yer tutmaktadır.

Eğitim ortamlarına baktığımızda, günümüzde artık eğitim anlayışı sadece sınırları belirlenmiş bir alanda eğitimi yeterli ve uygun bulmaktadır. Eğitim artık sadece sınıf ortamında teorik gerçekleştirilmeyip, yaşamın tüm alanlarına yayılarak uygulanan bir çizgide kabul edilmektedir. Bu nedenle eğitim artık çocuğun ya da eğitilecek olan bireyin uygun olan her ortamda eğitimini gerçekleştirmeyi savunur. Eğitim öğrencinin hayatının her döneminde ve alanında istendik davranışın nerede etkili ve kalıcı olacağını belirlenirse orada eğitimin verilmesi gerektiğini ifade eder. Bir başka deyişle istenmeyen davranışın da nerede daha etkili ve kalıcı olarak değiştirilebileceğinin fark edilmesiyle, orada değiştirilebileceğini uygun görmektedir. Eğitim artık yaşamın uygun olan her ortamında gerçekleştirilme savunur.

3.6.2. Bir Gün Büyüyeceksin Romanında Eğitimle İlgili Öğrenci, Öğretmen, Eğitim Ortamlarına İlişkin Saptamalar

Mehmet Seyda'nın kendi hayatını anlattığı romanlarından biridir.

Mehmet Seyda bu romanında kendisini "Osman" adıyla anlatmaktadır. Bu romanda Mehmet Seyda ilkokula başlayana kadar geçirdiği çocukluk yıllarını anlatır. Anlatılan bu çocukluk yılları hala ve amca yanında yeğenlerle geçirilen bir dönemi kapsar.

“Bir Gün Büyüyeceksin” romanı “Doğan Kardeşler Roman Yarışması’na” katılmak için “Yaş Ağaç” romanının ilk üç bölümünün alınarak, tekrar yazılmasıyla oluşturulmuş bir romandır. “Bir Gün Büyüyeceksin” romanı yarışma şartlarına uyulmak için “Yaş Ağaç” romanındaki çocukların ilgi, istek, ihtiyaç ve seviyelerine uygun olmayan bölümlerin dışarıda bırakılmasıyla oluşturulmuştur.

Osman’ın üvey annelerle yaşadıkları romanda yer almaktadır. Bu romanında sıkıntıları yüzünden yazar hemen büyüme istemektedir.

“3.4.5.6.7. Osman bıkmış usanmıştı bu hesaplarından. Önüne hep bu çıkıyor. Diyor ki, ‘Hümeyra’ dördünde, sen beş buçuksun, Fahim Abin yedi!” Osman bir inanani bulsa, bu işi kesip atacak kökünden. Diyecek ki, ‘on birime bastım!’ Bir kere dedi, ama hem gözler açılıp büyüdü, hem de gülüştüler. ‘Merak etme, bir gün o da olacak!’ dediler. Sirtını sıvazladılar ve yavaşça ileri doğru itelediler. Haydi, git oyna oğlum!” (Seyda 1982: 64)

Yazarın çocukluk döneminde çektiği sıkıntı ve üzüntülerini romanın okuyucuları da fark etmiştir.

“Bir Gün Büyüyeceksin; duyguların kimi zaman killi, kimi zaman kumlu topraklara aktığı, ufuksuz bir yaşamın her gerçekte insanın bir yanını ve inancını yitirdiği çocukluk günlerinin romanıydı.” (Hızlan 1986: 15)

Seyda, çocuk edebiyatı ve çocuk romanı kavramlarına karşıdır. Ona göre çocukların gerçek dünyadan ayrı tutulması doğru değildir. Çocuklardan saklanan konuların gerçekte onlarda bastırılmış olarak var olduğunu belirtmektedir. Bu düşüncelerine rağmen çocuklar için kitap yazması yarışmaların kuralları gereği olmuştur.

“Mehmet Seyda, bu romanında Osman’ın çocuk dünyasını tahlil edip sergilerken, vakalara küçük bir çocuğun bakış açısını verebilmiştir. O, bu eseri ‘çocukların okuyabileceği çocuk romanı olsun’ diye yazmak zorunda kalmaktan bir rahatsızlık duymuştur. Çünkü çocuk romanı kavramına da karşı olan ve romancının ele aldığı konuyu olanca gücüyle, roman kahramanlarını ise her bakımdan işlemesi gerektiğini düşünen Mehmet Seyda, ‘(...) çocukların çoğunda uyanık bir cinsel yaşam varken, bunu “es” geçmek doğru mudur?’ sorusuyla dile getirdiği cinselliği bu romanında – yarışma şartnamesi gereğince- gözden uzak tutmak zorunda kalmıştır. Bu yüzden de

Osman'la Fahim'in çocukluklarının hikâyesinin "Yaş Ağaç" ve " Bir Gün Büyüyeceksin" romanlarının ard arda okunmak suretiyle tamamlanabileceğini belirtmektedir." (Tümer 2000: 161)

"Bir Gün Büyüyeceksin" romanında öğrenci, öğretmen ve eğitim ortamı olarak bildiğimiz okul ortamı; burada yer alan öğrenci, öğretmen ve eğitimden söz etmek mümkün değildir. Ancak "Deli Ali" adlı çocuk romanında belirttiğimiz gibi çocuğun ve özellikle de okul öncesi ve ilköğretim seviyesindeki çocukların eğitiminde aile, akraba ve akran grubunun etkisinin diğer faktörlere göre etkili olduğu gözlenmektedir.

Seyda bu çocuk romanında da öğrenci olarak kendi çocukluğunu yansıtan Osman'ı, yeğenleri Ahmet Fahim, Piraye, Mehlika ve Hümeysra'yı eğitecek birey ve öğrenci olarak göstermektedir.

Öğretmen olarakta dede Ömer Sakıp Bey, babaanne Nazire Hanım, Nebiye Hala, İkbâl Dadı, Zeynel Kalfa ve Zeynep öğretmen dikkati çekmektedir.

Eğitim ortamı olarak da Osman, Fahim ve tüm yeğenlerinin yaşadığı ev ortamı gösterilmektedir.

Bu eserde çocuklara verilen eğitimde "model alma" yöntemi dikkat çekmektedir. Osman ve yeğenleri evdeki büyüklerinin davranışlarını model alma yöntemiyle, onları taklit ederek bazı davranışlarını değiştirmekte ve yeni davranışlar kazanmaktadırlar. Evdeki erkek çocuklar, dede Ömer Sakıp Bey'i, örnek almaktadırlar. Kız çocuklar ise babaanne Nazire Hanım ve Nebiye Hala'yı örnek almaktadırlar.

" Fahim ile Osman büyükbabalarının kimi zaman sofrada söylediği bir sözü söylemeyi, yani, bir süre dillerini avurtlarında gezdirdikten sonra ağızlarını şapırdataraktan, 'hay eline sağlık!' demeyi hiç unutmazlardı.

Mehlika ile Piraye de tıpkı Babaanne, ya da Nebiye Hala gibi övülmekten biraz sıkılgan ve yavaş bir sesle 'Afiyet olsun...' karşılığını verirlerdi." (Seyda 1982: 23)

Çocukların eğitiminde model alma ve aldığı modeli taklit etme önemli bir yer tutmaktadır. Alıntı yapılan örnekte görüldüğü gibi çocukların, dedeleri gibi sofrada ağzını şapırdatması olumsuz modelken; eline sağlık demesi çocuklar için olumlu modele örnektir. Romandaki Mehlika ve Piraye'nin övüldüklerinde bunu alçak gönüllülikle karşılamaları da olumlu modeli teşkil etmektedir.

Eğitim bilimlerinde çocukların ve ergenlik dönemindeki gençlerin öğrenme yöntemleri içerisinde en etkili yöntemlerden biri de model alarak öğrenme yöntemidir. Bu yöntemde çocuk ve ergenlik dönemindeki gençler çevrelerindeki model alabilecekleri ya da o dönemde ilgi gören karakterlerin (gündemdeki popüler sanatçı vb kişiler) davranışlarını taklit ederek yeni davranışlar geliştirirler. Bazen de bireyde var olan davranış yerine, model alınan kişinin davranışları değiştirilir. Bunları yaparken davranışın niteliği iyi ya da kötü diye değerlendirilmez.

Bütün bu açılardan değerlendirdiğimizde sadece öğretmenlerin değil, anne-babaların, akrabaların, toplumda ön plana çıkmış kişilerin ve tüm yetişkinlerin davranışlarına dikkat etmesi gerekmektedir. Davranışlarımız ya da içlerinden bireyce seçilen bazıları herhangi bir çocuk ya da ergen için model olabilir. Toplumda sağlıklı, kendine güvenen, kişiliklerini bulabilmiş nesiller yetişmesi için toplumun tüm bireyleri bu duyarlılıkta hareket etmelidir.

3.6.3.Bastıbacak Ermiş Romanında Eğitimle İlgili Öğrenci, Öğretmen, Eğitim Ortamlarına İlişkin Saptamalar

Mehmet Seyda'nın bu çocuk eserinde Anadolu'nun bir kasabasında yaşayan "Ermiş" adlı kahramanın yaşlılarına göre on sekiz aylıkken bir yetişkin gibi konuşmaya başlamasıyla bütün herkesin dikkatini çekerek Ankara'ya uzanan yolculuğunu anlatılır. Ermiş artık diğer çocuklardan farklı olarak ailesinden uzakta, üstün zekâlılara uygulanan eğitimi almak üzere Ankara'ya gider.

“Ermış’in yıldırım düşmüşçesine ortalığı kırıp geçirmesi bir buçuk yaşından sonra ve birden başladı. O zamana değin ruhsuz bir külçe idi. Ağzı var dili yoktu. Saçlanmamış, ancak kafasında saç yerine tel inceliği ve sertliğinde dikene benzer kısacık tüyler bitmişti. Birisine el değdirsen pek bir şey olmuyor, sadece diken gibi batıyor, ama ikisine birden el değdirince insanı bayağı çarpıyordu. (Seyda 1982: 7)

Kitabın ana karakteri Ermış o güne kadar hiç konuşmadığı için bir yetişkin gibi konuşması babasını şaşırtmıştır. Ermış’in babası o güne kadar oğlunun tek kelime bile konuşmamasına rağmen birden düzgün ve eksiksiz konuşmasıyla şaşıırıp komşularına haber vermiştir.

“Gerçi bu bile ilgiye değirdi, ama köy halkı genellikle meraklı değildi.

O Cuma sabahı, babası camiden döndüğünde, çul çaput içinde kalkıp dikilip, birden:

— Buba, beni ekmeksiz koyman, avucuma bir dilim ekmek koyun! Demişti.

Oğlandan umut kesen Ramiz, hiç beklemediği bu durum ve bu söz karşısında neye uğradığını bilemeyip çok şaşırmış, kendini hemen dışarı atmıştı.

Amanın komşular koşun gelin, benim Ermış oğlanı cinler bastı. Kurşun dökün, okuyun üfleyin!

İlkin bu korkulu telaşla, bağıırıp çağırışlarla da kimse ilgilenmedi.

— Sen ne diyon Ramiz? Diye sordular.

Ramiz anlatmaya çabaladı:

—Ermış’in birden dili çözüldü, benden ekmek istedi.

—Deme

—Öyle bir şey olabilemez.

Komşuları Ermış’in babası Ramiz’in söylediklerine inanmamışlar ve kendi gözleri ile görmek için Ramiz’in evine gelmişlerdir.

Ama Ramiz üst üste yeminler ediyor, namazdan yeni geldiğini ileri sürüyor, “ Yalanım varsa Kur’an çarpsın!” diyordu. Sözlerinin

doğruluğuna inanmayanlar, durumuna, tavırlarına bakıp, doğru söylediğine inanabilirlerdi. Adamcağız şaşkındı, perişandı.

Köylü neden sonra toplaşıp içeri doluştu. Konuşan Ermiş'i görmeye çalıştı.

Ermiş gitmiş sedire kurulmuştu. Çıplak sıska bacaklarını sallıyordu. Kalabalık onu ürkütmemişti.

Ramiz korka çekine yaklaştı:

—Oğlum! Diyebildi.

Karşılığı geldi:

—Buba” (Seyda 1982: 7)

Yazarın bu eserinde de öğrenci, öğretmen ve eğitim ortamına ilişkin uygulamalara bakıldığında okul ortamında, öğretmenle gerçekleşen bir eğitim görülmemektedir.

Ermiş'in üstün zekâlı olmasıyla ilgili olarak onu öğrenci tipinde değerlendirebiliriz. Öğretmen olarak da henüz üstün zekâlılar okulundaki dönem anlatılmadığı için belirgin bir tipte karşılaşmamaktayız. Okula başlamadan önce “Gülgün Abla” Ermiş'e bazı davranışları kazandırması bakımından öğretmen olmaktadır. Eğitim ortamları ve uygulamaları değerlendirildiğinde ise Ermiş'in okula başlamadan önce Ankara'da kaldığı ev ve bu evdeki yetişkinlerin ona karşı yaklaşımlarını gösterebiliriz.

Mehmet Seyda bu çocuk romanına bakarak çocukların ilgi, istek, ihtiyaç ve özelliklerine bakılarak farklı eğitimler almaları gerektiği düşüncesi söylenebilir.

Roman kahramanı Ermiş'in diğer çocuklardan farklı olması onu yaşitlarından ayırmıştır.

“ Kaymakama gidildi. Durum anlatıldı.

Kaymakamım pek akli almadı bu işi. Olay abartılıyor sandı. Gene de 'Ne olur ne olmaz' düşüncesiyle:

—Getirin hele, nasıl şeymiş görelim... dedi.

Geri döndüler. Ermiş'i hazırladılar. Kavi basma entarisi üstüne giydirilen çuha yeleğinin önü ve arkası mavi nazar boncukları ile donatıldı.

Kaymakam kurumlu, çalımlı kişilerdendi. Yapmacıktan alçakgönüllülük gösterip, Ermiş'in yanına sokulup, yanağından bir makas aldı.” (Seyda 1984: 11)

Yazar bu karakteriyle toplumdaki dürüst olmayan yöneticileri çocuklar aracılığı ile cezalandırmaktadır.

“Öyle bir makas ki, oğlancığın acıdan gözleri sulandı. O acı ile kaymakam'ın yüzüne bakıp, onun daha 'Nasılsın, iyi misin?' diye sormasına kalmadan:

—Bre zalim, herkes ettiği ile kalır, müfettişler seni buradan alır! Dedi.

Şaşılası yaratığın yanağından eline ateşe değmişçesine geri çeken Kaymakam Bey üç adım geri sıçrayıp, ayağı masanın ayağına takılıp, sırtüstü yere yuvarlanıp, onun yüzüne alık alık bakakalmıştı.” (Seyda 1984: 11)

Mehmet Seyda'nın çocuk romanlarında dürüst davranmayan kişilerin mutlaka cezalandırılacağını göstermek istemiştir.

“İnanılır gibi değildi! Olayın İlçe'de duyulmasıyla yerin yerinden oynaması şu yana, asıl garipsenecek ve korkulacak yani şurada ki, çok geçmeden İlçe'ye denetçiler üşüşmüş, kaymakamlık işleri süzgeçten geçirilmiş ve kusurlu bulunan Kaymakam Bey kuş uçmaz kervan geçmez ilçelerden birine sürülmüştü.

İşte bundan sonra, acınası, yoksul, çulsuz Ramiz'in evi Ermiş'i görmeye gelenlerle doldu taşı.

Görülmeye değer olduğu içindir ki, Vali Bey, Kaymakam gibi ayağına çağırmadı da. Ermiş'in yanına kendi ayağı ile, daha doğrusu makam otomobili ile geldi. Öbür görmeye geliciler aralandılar, açıldılar, Vali Bey geçsin diye yol verdiler. İlerisi için önlem alıcı uzak görüşlü Vali gelirken yanında İl Sağlık Müdürü ile Milli Eğitim Müdürü'nü de getirmişti. Belli olmaz, davul zurna az, bebek Ankara'da bir yüksek sağlık kuruluna gönderilebilirdi.” (Seyda 1984: 10- 11)

Bu eğitim anlayışı günümüz modern eğitim anlayışıyla örtüşmektedir. Günümüz eğitim anlayışında üstün yetenekli çocuklar ana sınıfında veya ilköğretim birinci sınıfta çağında fark edildikten sonra şuan ülkemizde sınırlı sayıda bulunan (otuz tane) fakat ileriki yıllarda sayıları artarak her ilde bir tane hizmet verecek şekilde düzenlenmeye çalışılan Bilim Sanat Eğitim Merkezleri'ne gönderilmektedir.

3.7. Mehmet Seyda'nın Romanlarında Yer Alan Eğitim İle İlgili Görüşlerin Eğitim Felsefeleri Yaklaşımlarıyla İlişkilendirilmesi

Mehmet Seyda'nın romanlarında eğitim ile ilgili görüşlerin eğitim felsefeleriyle ilişkilendirilmesinde aşağıdaki görüşlere bakılmıştır:

3.7.1. Daimicilik (Perennialism)

Bu akımın savunucuları R. Maynard Hutching, Mortimer J. Adler'dir. Temele, Klasik realizmi ve idealizmi alırlar. İdealistlerden eflatun Descartes, Spinoza, Leibniz, Berkeley, Kant, ve Hegel ile Realistlerden Aristo, St. Thomas Aquians, John Amos Comenius, Locke ve Johan Frederich Herbant'ın görüşleri, bu akımın temelini oluşturur.

Daimicilik felsefesinin dayandığı eğitim anlayışlarını şöyle özetleyebiliriz: En eski eğitim felsefesidir. Daimiciliğin temelinde Realizm ve İdealizm bulunmaktadır. Daimicilikte kesin doğrular sonraki kuşaklara aktarılmaktadır. Daimiciler bilgilerini geçmişten alırlar. Onlara göre ilköğretim programlarında okuma yazma ve aritmetik yanında din ve ahlak öğretimine de yer verilmelidir. Orta öğretimde ise dil bilgisi, mantık, matematik öğrenimini savunan idealizm felsefesinin değerlendirilmesinde, öğrencilere soru sorulması gerekmektedir. Sınıfın hâkimiyeti

öğretmene aittir. Konuya öğretmen hâkimdir. Okul kişiyi mesleğe, vatandaşlığa hazırlayan bir eğitim kurumudur. Bu felsefenin esas düşüncesi aklı geliştirmektir.

Daimicilik, hayatın kopyası olmayı değil; insanı hayata hazırlamayı savunur.

“Daimici programlarda sınıf ortamının tek otoritesi öğretmendir. Zaten alanlarında her biri uzman olan öğretmenler, tüm öğretim etkinliklerinin de merkezindedir.” (Erden 1998: 129)

3.7.2. Esasicilik (Essentialism)

En uzun süre uygulanan felsefi akımdır. Eğitim insana temel bilgi ve becerileri kazandırmaktır. Okulun görevi bilgiyi ve kültürü öğrencilere aktarmak, bireyin dünyayı tanmasına ve topluma uyumunu sağlamasına yardımcı olmaktır.

“Bu akımın savunucularından bazıları, William Bagley, Isaac Kandel ve Herman H. Horne'dur. Esasicilk akımı da realizm ve idealizme dayanır. Bu akıma göre insan, genel olarak toplumsal ve kültürel bir varlıktır. Doğuştan hiçbir bilgiyle donanık değildir. Bilgi aposterioridir ve onu elde etmenin yolu, genelde tümevarımdır. Tümevarım yoluyla elde edilen bilgi, mutlak (kesin) doğrudur. Bu tür bilgi ve teknik, toplumda sürekli birikir. Okulun görevi de bu bilgiyi, öğrenciye aktarmaktır. Bu nedenden dolayı, okul, bir reform değil; öğrenim kurumudur. Bu kurumun işlevi, geçmişten şimdیه dek oluşan başat kültürel değerleri öğrenciye kazandırmak, bu yolla onun topluma uyumunu sağlamaktır.” (Sönmez 2005: 92)

Değişme, bir takım toplumsal çatışmaların kaynağı olup, çatışmaların olmaması için değişmemek esastır. Konu merkezli bir eğitim anlayışı olup eğitimde temel güç öğretmendir. Öğretmen, öğrenciye hayata uyum konusunda rehberlik etmelidir. Zorlamaya, ezbere dayalı bir eğitim anlayışıdır. Mesleğe ve vatandaşlığa dayalı bir eğitim yaklaşımıdır.

Esasicilik birçok yönüyle daimiciliğe benzer. Daimiciliğin programlarında yer vermedikleri çağdaş konulara ve sanat, müzik, beden

eğitimi ve el işleri, mesleki eğitim gibi konulara esasiciler programlarında yer vererek onlardan ayrılırlar.

“Daimicilik gibi konu alanlarını merkeze almakla beraber esasiciler, çağdaş konu alanlarını her iki felsefi akımda da sanat, müzik beden eğitimi, el işleri ve mesleki eğitim gibi konular programlarında yer almaz. Ancak esasiciler, bu konuda daimicilerden daha esnek davranarak, ders saatlerinin fazla olmaması koşulu ile zaman zaman bu konuları kabul edebilmektedir. (Erden 1998: 129–130)

Esasicilikte eğitim öğretmen merkezli olduğundan öğretme işinde aktif rol alır, öğrenci ise öğretmenin gerisinde kalır ve pasiftir.

“Öğretme işini öğretmen yaptığından ve bu iş ondan beklendiğinden, o, etken; öğrenci ise, edilgendir.” (Sönmez 2005: 93)

Esasicilik yaklaşımının özelliklerinden öğretmenlerin etken, öğrencilerin edilgen olması yazarın incelenen çocuk romanlarından “*Deli Ali*” ve “*Bir Gün Büyüyeceksin*” adlı eserlerinde görülmüştür.

“Öğretmen, eğitim ortamında, gerektiğinde cezaya başvurmalı, otoriteyi elden bırakmamalıdır. Ayrıca öğretmen, ‘kendi kendini denetleme beceri ve yeteneğine’ öğrenciye kazandırmak için gerekirse çekinmeden zor kullanmalıdır.” (Sönmez 2005: 94)

Esasicilik eğitim felsefesinde öğrencilerin değerlendirilmesi öğretme işinde olduğu gibi öğretmene bağlıdır. Öğretmen değerlendirmede de aktif rol oynar.

Değerlendirme(sınama) durumunda ise kendi yapıp anlattıklarını, kitabın yazdıklarını öğrencilere sormalı; öğrenciler de yanıtı ezberleyip vermelidir. Öğrencilere akıllarını çalıştırıp çözecekleri sorular çoğu zaman sorulmamalıdır.” (Sönmez 2005: 94)

Bu eserlerde öğreten rolündeki dede Ömer Sakıp Bey torunları Fahim ve Seyda'nın eğitiminde öykü ve masalar anlatması dikkat çekmektedir. Bu anlatım sırasında torunlarının onu sessizce dinlemesini ister ve müdahale etmelerine izin vermez. Burada dede ve torunlarının davranışları esasicilik yaklaşımı ile örtüşmektedir.

3.7.3. İlerlemecilik (Progressivism)

İlerlemecilik, pragmatik felsefeye dayanır ve onun eğitime uygulanması olarak kabul edilir. Bu felsefeyi hazırlayan ve savunan Heraclitos (İ:Ö 540-480), Protagoras, Gorgias, Prodikos, Hippias vb., Francis Bacon (1561-1626), Auguste Comte (1798-1857), Charles Peirce (1859-1952), William James (1842-1910), John Dewey (1859-1952)'dir

“Bu akımın en belirgin özelliği, geleneksel eğitimin katı disiplin ve biçimselliği temel alan, öğretmen merkezli edilgen insan yetiştirme anlayışına karşı çıkmasıdır.” (Şişman 2005: 105)

Değişme mutlaktır. Ölçüsü topluma yararlı olmaktır. Okul yaşama hazırlık değil; yaşamın kendisi olmalıdır. Eğitim öğrencinin kendini gerçekleştirmesini sağlamalıdır. Eğitim çocuğun bireysel ilgi ve ihtiyaçlarını esas alarak düzenlenmelidir. Eğitimdeki bilgiler değişen çevre şartlarına göre değişmelidir. Öğretilen bilgiler öğrenciler için yararlı olmalıdır. Öğretmenin görevi, öğrenciyi yönlendirmek değil, yol göstermek kendi gelişimlerinin planlanmasını sağlamaktır. Eğitim bugünün olduğu kadar geleceğin de ihtiyaç ve beklentilerini dikkate almalıdır. Okulda bireysel başarı ve yarışmalardan çok paylaşma ve yardımlaşmaya ağırlık verilmelidir.

“Kişiliğin oluşumu özgün bir etkileşim ortamını gerektirir. Bu da ancak demokratik bir ortamda mümkündür. Bu nedenle okullarda öğrencilerin kendi kendilerini yönetmelerine imkân oluşturmalarıdır. Eğitimde yapılacak faaliyetlerde bugünün olduğu kadar geleceğin de ihtiyaç ve beklentileri alınmalıdır. Öğrencinin eleştirel bir düşünce kazanmasına önem verilmelidir. Eğitimde öğrencinin neyi düşüneceği değil, nasıl düşüneceği önemlidir. (Öztürk 2002: 143)

İlerlemeciliğe göre kişi öğrenmeyi gerçekleştirebilmesi için belli basamakları sırasıyla gerçekleştirebilmesi gerekir. Bu basamaklar Sönmez'e göre şöyle sıralanmıştır:

“İlerlemeciliğin bilimsel yönteminin basamakları:

1- Güçlük yaratan bir durumla karşı karşıya kalma,

- 2- *Bu durumda problemi keşfedip, tanıma,*
- 3- *Olası çözümleri belirleme ve denenceler kurma,*
- 4- *Denenceleri sınama, sonuçları düşünme,*
- 5- *Uygulama sonuçlarına göre düşünceleri askıya alma, değiştirme, onarma olarak sıralanabilir.*

Dikkat edilirse, böyle bir yaklaşımda hem tümevarım, hem tümünden gelim birlikte kullanılmaktadır; fakat baskın olan tümevarımdır. Aynı zamanda bu yöntem, bir deneme yanılma sürecidir. Her denemeden sonra, yanlış sonuçlara ulaşıncaya, tekrar probleme dönülür. Bu gidip gelmeler, problemin çözümüne dek sürer.”(Sönmez 2005: 97)

3.7.4. Yenidenkurmacılık (Reconstructionism)

John Dewey, Isaac Bergson, Barold Rugg, George Counts, Theodore Brameld bu akımın temsilcileri arasındadır. İlerlemeciliğin devamı olan bu akımın dayandığı felsefe, Pragmatizmdir.

Bu eğitim felsefesi İlerlemecilik akımının bir devamıdır. Son gelişen akımlardan biridir. Temeli pragmatizme dayanır. Amacı toplumu yeniden düzenlemek ve toplumda gerçek demokrasiyi yerleştirmektir. Toplumsal değişimde temel sorumluluk okulundur. Okuldaki sorumluluğun temelinde ise öğretmen vardır. Okullar yeni bir toplumsal gelişmeye imkân verecek biçimde geleceğe yönelik olmalıdır. Bu akımın en önemli özelliği toplumun yeniden inşa edileceğine inanılmasıdır.

“Eğitimin temel amacı toplumda ilgili olarak sosyal reform programını geliştirmektir. Gelişen dünyaya ayak uydurabilmek için sürekli yeni sosyal reform programları ortaya koyacaktır. İnsanlığın bugün sahip olduğu güç yıkmaktan çok yapmak için kullanılmalıdır. Bunu eğitim başaracaktır. Eğitimciler bu görevi gecikmeden yüklemelidir. (Öz 1992: 25)

Yenidenkurmacılık eğitim yaklaşımının özelliklerini şöyle özetleyebiliriz:

“1 - Eğitim, bir değişim aracı olduğu kadar; bir denge aracıdır da; çünkü yaşam sürekli değişmektedir. Bu bağlamda, eğitimin hedefleri; ‘dünya uygarlığını kurma, barışı ve insanların mutluluğunu sağlama, uygulama yoluyla değişmeyi gerçekleştirme, sevgi, işbirliği, denge vb. değerleri kazandırma, bu tür tutarlı kültürel değerlerin sürekliliğini sağlama, bilimsel yöntemi ve eleştirel düşünciyi kullanma, demokratik yaşam biçimini işe koşma, yaşamı sürekli yeniden kurma, bir sonraki planlama, akıllıca eylemde bulunma, hiçbir bilgiyi mutlak(kesin doğru) kabul etmeme, kişinin gizil yeteneklerini ve zihnini geliştirme vb.’ olabilir.” (Sönmez 2005: 105–107)

Yenidenkurmacılık akımı kişinin sadece yaşadığı döneme uyum sağlamasını yeterli görmemektedir. Kişinin, bu yönünün yanında yarına da hazırlanmasını savunur. Kişinin yarına da hazırlanabilmesi için sadece sınıf ortamında pozitif bilimlerle eğitim görmesini yeterli bulmamaktadır. Bu akıma göre kişiler, yaşamın bir parçası olduğu için sosyal konularda da eğitilmelidir. Bu nedenle kişiler yaşamda karşılaşacakları problemleri çözebilmeleri için sınıf ortamından çıkarılarak sosyal ortamlara gönderilmelidir.

2-Eğitim yalnız yaşam değil; aynı zamanda gelecektir. Bunun için her türlü ders ve konular sınıf ortamına getirilmelidir. Bunların büyük bir çoğunluğu gelecekle ilgili olmalıdır. Dersler; sosyal bilimler, doğa bilimleri, iş ve meslek eğitimi, edebiyat, dil, beden, müzik, resim, matematik, geometri vb. olabilir. Bu dersler içinde, sosyal ve doğa bilimlerine ağırlık verilmelidir. Ayrıca tutarlı kültürel değerler, içerikte bulunmalıdır. Bunlar; sevgi, demokrasi, işbirliği, barış, dünya uygarlığı, kardeşlik gibi geliştirilmesi kararlaştırılan değerlerdir. Kişiden doğayı, özellikle toplumu yeniden kurması beklendiğinden; doğa ve toplumla ilgili olgu ve olaylara sınıf ortamında yer verilmeli, ya da öğrenci böyle ortamlara gönderilmelidir. Yenidenkurmacılıkta, önemli olan amaçlardır. Yenidenkurmacılıkta, eğitimin görevi; toplumu sürekli yeniden şekillendirmek ve düzenlemektir.” (Sönmez 2005: 105–107)

Yenidenkurmacılık yaklaşımının toplumu değiştirmede temel sorumluluk okuldadır; eğitimin görevi, toplumu sürekli yeniden şekillendirmek ve düzenlemektir. Uygulamaya ağırlık verilmeli anlayışı bu yaklaşımda bulunmaktadır. Yazarın da Ömer Sakıp takma adıyla “Halk Eğitim Meselesi I-II-III ” adlı makalelerindeki fikirleri ile benzerlik göstermektedir.

Bu makalelerde yazarın halkın eğitiminde halkevlerinin, halk odalarının, köy enstitülerinin etkili rol oynadığını ifade etmektedir. Bu eğitim kurumlarında da halk eğitilirken teorik bilgidan çok günlük yaşamda halkın sorunlarını çözmeye yönelik uygulamalı eğitimler yapılmaktadır.

Bu eğitim kurumlarının o dönemde amaçladığı gibi halkın özellikle de köyde yaşayan kesimin eğitilmesi, okuma-yazma seferberliği ile toplumun değiştirilmesi amaçlanmıştır.

Bu da yenidenkurmıcılık yaklaşımındaki:

“1-Eğitimin görevi toplumun sürekli yeniden şekillendirmek ve eğitmektir,

2-Toplumun değiştirmede temel sorumluluk okulundur”

(Sönmez 2005: 108)

özelliklerine uymaktadır.

“ Çok partili yaşantıya gelinceye dek halk eğitimi ile doğrudan ilgili saydığımız ulusal organlarla kurumları, davranışları şöyle sıralayabiliriz:

1.Ordu

2.Halkevleri, Halk Odaları

3.Köy Enstitüleridir”

(Ömer Sakıp Türkiye’de Halk Eğitim Meselesi II)

“ Hasan Ali Yücel’in vekilliği zamanında Köy Enstitüleri kuruldu. Bunların öğrencileri, kız-erkek köylü çocukları idi. Kendi öğretmenlerinin nezareti altında kendi dershanelerini ve yatakhanelerini kendileri bizzat çalışarak inşa ediyorlardı. Bu Enstitülerde, köylerimizdeki hayat şartlarına uygun şartlar içinde yetiştirilen bu köylü çocukları, öğretmen olarak yine kendi köylerine tayin olunuyorlardı. Bunların hevesli elleri ile köylerimize inkılâplarımızın ve medeniyetin ışıkları yayılmaya başlamıştı.” (Ömer Sakıp Türkiye’de Halk Eğitim Meselesi III)

Seyda, köy enstitülerinde öğrencilere öğretmenlik mesleği için gerekli bilginin yanında köyde günlük hayatlarını devam ettirebilecekleri bilgilerin de öğretilmesini belirtmektedir.

“Bu çocuklara, öğretmene gerekli teknik bilgilerden başka ziraat, hayvancılık, meyvacılık alanlarında da ameli bilgiler öğretiliyordu. Bunlar koro halinde mandolin, keman çalarlar, başarılı temsiller verirlerdi: teorik ve pratik bilgilerle cihazlandırılırdı.”
(Ömer Sakıp Türkiye’de Halk Eğitim Meselesi III)

Cumhuriyet döneminde köy enstitülerine ve bu kurumlarda verilen eğitimlere en alt düzeydeki yöneticilerden, en üst düzeydeki devlet yöneticilerine kadar hepsinin önem verdikleri belirtilmiştir. Herkes ülkedeki okuma yazma seferberliği için çalışmalar gerçekleştirmektedir. Gerçekleştirilen çalışmalara göre yöneticilerin ödüllendirildiği ifade edilmektedir.

“Valiler, kaymakamlar, bucak müdürleri, köy muhtarları öğretmeni tayin olunacak köyün okulunu inşa ettirmeye ve gerekli araçlarını sağlamaya canla başla çalışırlardı. Memlekette, bir okuma seferberliği ilan edilmişti. Hedef, on sene içinde bütün köylerin mekteplerini yaptırmak ve öğretmensiz köy bırakmamak idi. Her vilayette her yıl, hangi köylerde okul yaptırılacağı programlaştırılmıştı. O zaman Cumhureisi olan İsmet İnönü, bu işleri bizzat ve çok yakından takip ederdi. İdare amirlerinin başarısı bu davadaki hizmetlerine göre değerlendirilirdi. Bu konuda başarı sağlayanlar ile başarısızlık gösterenlerin isimleri radyo yayınları ile açıklanırdı.”
(Ömer Sakıp Türkiye’de Halk Eğitim Meselesi III)

3.7.5. Varoluşçuluk (Existentialism)

Akımın öncüsü J.P. Sartre’dır. İnsan yaşamı boyunca ne yapacağına kendi karar verir. Her insan kendi değer yargılarından sorumludur. Eğitim kişinin kendi gerçek özelliklerini tanmasına imkân vermelidir. Okul programları kişilik gelişmelerine yardımcı olmalıdır. Öğretmenin görevi kişinin kendisini tanmasına

yardımcı olmaktır. Öğretmen kişiye değişik seçenekler vererek doğruyu bulma ve kendi gerçeklerini seçme fırsatı vermelidir.

“Varoluşçu eğitimde, toplumsal ve doğal olgu ve olaylar olabildiğince geniş ve çok çeşitli bir şekilde öğrencinin seçimine sunulmalıdır; çünkü bunlar, kişinin kendini gerçekleştirmesini sağlayan birer araçlardır. Eğitim ortamında, öğrenci kendi sorumluluğuyla yüz yüze gelmelidir. Bunun için ‘Açık Okul’ sistemi gereklidir. Açık okul sistemi bir öğrenme yeridir. Öğrenci istediği alanda, istediği konuları özgürce seçer ve öğrenir. Bunun için eğitim ortamında sürekli yüreklendirilir. Öğrenci isteyerek kendi kendini yönlendirerek öğrenir. Okul, bu tür etkinlikleri sunam, fırsatları yaratan bir kurumdur.” (Sönmez 2005: 125)

Varoluşçu eğitim anlayışında açık okul sistemi bulunmaktadır. Bu okul sisteminde öğrenciler için konular, kaynaklar, materyaller zaman sınırlaması olmadan sunulmalıdır. Öğrenme seviye ve hızları aynı olanlar bir gruba toplanmalıdır. Öğrencilerin öğrenme etkinlikleri sırasında karşılaştıkları problemlerin çözümünde yine o alanın uzmanı yardımcı olmalıdır. Eğitimde branşlaşma ve branşta eksikliğin olmaması bu okul sistemi için gereklidir. Öğrencinin yeteneklerini ortaya çıkarıp geliştirmek için fırsatlar verilmeli ve farklı eğitim etkinlikleri düzenlenmelidir.

“Araç-gereç, konu ve kaynaklar çok çeşitli ve değişik olmalı ve öğrenciye her an sunulmalıdır.

- a. *Öğrencinin yeteneğini geliştirmek için çok değişik ve çeşitli eğitimler düzenlenmeli ve kullanılması için öğrenciye fırsat ve imkân verilmelidir.*
- b. *Öğrenme gereksinimleri aynı olan insanların bir araya gelmeleri kolaylaştırılmalıdır.*
- c. *Özel sorunların çözümünde başvurulacak çok sayıda uzmanlar bulunmalıdır.”*

(Sönmez 2005: 125)

Yazarın çocuk romanlarından “Bastıbacak Ermiş” adlı eserindeki kahramanı “Ermiş’e” verilen eğitim varoluşçuluk eğitim yaklaşımıyla gerçekleştirilmektedir.

“ Varoluş felsefesi, her çeşit meslek eğitime karşıdır. Kişilerin ne olacağını okul belirlememelidir. Eğitim genel olmalı azından meslekleşme erken başlamalı, kişinin özgür seçimine bırakılmalıdır.” (Ergün 1996: 80)

Varoluşçuluk eğitim yaklaşımına göre açık okul sistemi bulunmaktadır. Bu sistemde öğrenci istediği alanda, istediği konuda, istediği gibi özgürce bir eğitim alır. Bu açık okul sisteminin özellikleri arasında yer alan; öğrencilerin üstün ve özel yetenek gösterdikleri alanda, onlara yönelik eğitim programları planlanıp fırsatlar sunulmalı anlayışı bulunmaktadır.

Yazarın da bu romanındaki ana karakter Ermiş, yaşitlarından önce ve anlamlı konuşmaya başlamıştır. Bu farklılığı sayesinde vali, kaymakam, il sağlık ve milli eğitim müdürü onu ziyarete gelerek Ankara’da eğitim almasına karar vermişlerdir.

“Ankara’daki daha yüce katlara telgraf yağdırdı. Sonunda, yüksek sağlık ve bilim kurumlarından oluşan bir topluluk gelip, Ermiş’i gözetim, denetim altına aldı.” (Seyda 1984: 13)

Yazarın kitabında da verdiği örnekle eğitim düşüncesinin varoluşçuluk eğitim yaklaşımıyla aynı olduğu görülmektedir.

“Varoluşçu eğitim anlayışı; eğitimde, grup anlayışı ile okul ;ferdiyeti yaratmalı, hürriyeti geliştirmeli, gizli açık bu konulardaki her türlü baskıyı ortaya koymalı ve bunları etkisiz bir hale getirmelidir.okul uyum çalışmalarını reddetmeli, ferdin gruba girmesini onların serbest iradelerine bırakmalıdır.(Tozlu 1997: 65)

BÖLÜM IV

SONUÇ VE ÖNERİLER

4.1. Sonuçlar

Çocuk, yaşamın gerçeklerini ve sorumluluklarını algılamaya çalışan bireydir. Bunları gerçekleştirirken kendi dünyasındaki düşlerini ve doğallığını ortaya çıkarır.

Çocuk edebiyatı, çocukların yaşamla ilgili gerçekleri ve sorumlulukları öğrenirken; düşlerinin ve doğallıklarının yok olmasını en aza indiren bir alandır. Çocukların kişiliklerinin şekilleneceği ve yetişkinliğe adım attıkları dönemde çocuk edebiyatına, çocuk edebiyatı yazar ve şairlerine ciddi roller düşmektedir.

Bu rolü iyi oynayabilmek içinde seslenecekleri hedef kitle olan çocuğu ve onun dünyasını iyi tanımalı ve o dünyanın içine girebilmelidir.

Çocuk edebiyatı tarihimiz içerisinde bu rolü üstlenebilen yazarlarımızdan biri de Mehmet Seyda'dır. Seyda sekiz çocuk romanı, beş hikâye ve bir masal kitabıyla kendi rolüne katkıda bulunmuştur.

Yapılan çalışmayla şu sonuçlara ulaşılmıştır:

1. Mehmet Seyda'nın çocuk romanlarında; aile yaşantısını, annesinin yokluğunu, akrabalarla kalabalıklaşan aile ortamını, babasının iş yaşantısındaki düzensizlikleri ve bu düzensizlikler nedeniyle sürekli okul değiştirmesini, kısaca kendi çocukluk dönemini kaleme aldığı görülmektedir.

2. Çocuk romanlarında vermek istediği eğitim temasında öğretmen ve okul eğitiminden aile eğitiminin daha etkili olduğunu savunur. Seyda çocukların anne

ve babasıyla aynı evde yaşayarak ikisinden de göreceği eşit sevginin ve düzenli bir aile yaşantısının önemini vurgulamıştır.

3. Yazar, kitaplarında çocuğa okul öncesi döneminde özgüven, sevgi, saygı, anlayış, dürüstlük, sorumluluk gibi duyguların kazandırılabilceğini anlatmaktadır.

4. Seyda çocukların kişilik gelişimlerinin oluştuğu dönemde düzenli bir aile ortamı yerine, kalabalık bir akraba ortamında bulunmasının ona ailesinin yokluğunda sadece kısa süreli yalnızlığını unutturmayı sağlamıştır. Eserlerinde akrabalarla kalabalıklaşan aile bireyleri içinde mutlu olduğunu ifade etmiş; ama bunun anne sevgisinin yerini tutamadığını ifade etmiştir. Buradan hareketle aile bireylerinin bir arada olmasının çocuğun hem ruh sağlığı hem de eğitimi için en önemli unsur olduğunu anlatmaktadır.

5. Yazar kitaplarıyla çocukların eğitimi için anne ve babalara, çocuğun çevresinde yer alan yakın akraba, komşulara; çocukların onları örnek alabileceği mesajını iletmektedir.

6. “Bastıbacak Ermiş” kitabı ile de çocukta yaşlılarından farklı özellikler ve yetenekler bulunabileceğini öğretmen ve eğitimcilere hatırlatmaktadır. Böyle bir durum söz konusu olduğunda bu çocuğun eğitimi için il milli eğitim ve sağlık müdürü, vali gibi üst düzey bürokratların da sorumlu olacağını belirtmektedir.

7. Mehmet Seyda’ya göre çocukların kişilik oluşumlarının sağlıklı gelişebilmesi için, yetişkinler tarafından bir birey olarak algılamaları gerekir. Bu algılamayla gerçeklerin çocuklardan saklanmayıp yeri ve zamanı geldiğinde anlatılarak gerçekleşeceğini ifade eder. Bunun yanında çocukların problemlerinin de ilgiyle dinlenmesini, çözümünde çocuğa sadece yardım edilmesini, problemin yetişkinler tarafından tamamen çözülmemesini ve asla üstlenilmemesi gerektiğini söylemektedir.

8. Çocukluk döneminin kişinin yaşamında bir daha geri gelmeyeceği herkes tarafından bilindiği gibi yazar tarafından da vurgulanmıştır. Çocukların yarınlarda toplumun yetişkinlerini oluşturup çalışma ve aile hayatında sorumluluk üstleneceği

ve anne baba olacağı unutulmamalıdır. Bu nedenle çocuk eğitiminde de yanlışların hiç olmamasını ya da en aza indirilmesi gerektiğini açıklamıştır.

9. Çocukların düzenli bir aileye sahip olmaları ve anne- babalarından yeterli ilgi ve sevgi görmeleri onların kişilik ve ruh sağlığı eğitiminin yanı sıra okul yaşantısında ve çalışma hayatında daha başarılı olduğunu ileri sürmektedir.

10. Yazarın “Gururlu Peri” ve “Cumhuriyet Öncesi Doğumlu Yazarlardan Çocuklara Hikâyeler” adlı kitapları Milli Eğitim Bakanlığı’nın ilköğretim okulları için “100 Temel Eser” adı altında öğrencilere tavsiye ettiği eserler arasında yer almıştır. Kitaplarının böyle değerlendirilmesi onun bu yaş grubundaki çocukları tanıdığını ve ihtiyaçlarını karşılayabileceği sonucunun çıkarılmasını sağlamaktadır.

4.2. Öneriler

Çalışma, Mehmet Seyda’nın çocuk romanlarında bulunan çocuk ve eğitim temasını ortaya koymaya çalışmaktadır. Çalışmanın Mehmet Seyda’nın diğer eserleri ve başka eserler üzerine yapılacak akademik çalışmalara yön vereceği düşünülmektedir.

Yazarın incelenen çocuk romanlarında, çocukların anne-baba ve eğitimcilere okul öncesi dönemde düzenli bir aile ortamında anne-baba sevgisiyle büyümesinin sağlıklı bir ruh ve kişilik gelişimi açısından önemli olacağı vurgulanmıştır.

Anne ve babaların, incelenen bu çocuk romanlarını okumasıyla çocukların eğitiminde aslında ne kadar da etkili oldukları hatırlatması sağlanır. Özellikle toplumumuzda çocuğun eğitiminin ve gösterdiği bütün davranışlarının sebebinin okul eğitimi ve öğretimi olduğuna inanılır. Bu yanlışın düzeltilmesi açısından da eğitime katkı sağlayacaktır. Yapılan çalışmada yazarın eserlerinde vurguladığı okul öncesi dönemdeki eğitimin altını çizmiştir.

Bu çalışma sonuçları özellikle anne-baba olmaya hazırlanan ve anne babalara olan bireylere ışık tutacağı için tavsiye edilebilir. Çalışmanın anne-babalarının davranışlarının veya kendisiyle ilgili karar verirken bunun çocuklarını nasıl etkileyeceğini bilmeleri açısından öncelikle onlara tavsiye edilebileceği açıklanabilir.

KAYNAKÇA

CİVAROĞLU, Öner

1997 **Çocuk Edebiyatı**

İstanbul: Esin Yayınevi

ENGİNÜN, İnci

2001 **Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları**

İstanbul: Dergâh Yayınları

ERDEN, Münire

1998 **Öğretmenlik Mesleğine Giriş**

İstanbul: Alkım Yayınları

ERGÜN, Mustafa

1996 **Eğitim Felsefesi**

Ankara: Ocak Yayınları

GEÇGEL, Hulusi

2002 **Cumhuriyet Dönemi Türk edebiyatı**

Ankara: Anı Yayıncılık

GÜLERYÜZ, Hasan

2003 **Yaratıcı Çocuk Edebiyatı**

Ankara: Pagem Yayıncılık(2. baskı)

GÜNEL, Burhan

2000 **Yeni bin yılda Öykücülüğümüz (Ankara öykü günleri)**

(12- 18 Mayıs 2000)

Ankara: Lazer Ofset

IŞIK, İhsan

2000 Türkiye Yazarlar Ansiklopedisi

Ankara: Elvan Yayınları

KAVCAR, Cahit

1982 Edebiyat Ve Eğitim

Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları

KIBRIS, İbrahim

2002 Uygulamalı Çocuk Edebiyatı

Ankara: Eylül Yayınevi (2.Baskı)

KURDAKUL, Şükran

1987 Cumhuriyet Dönemi Türk edebiyatı -4

İstanbul: Bilgi Yayınevi

NAS, Recep

2001 Örneklerle Çocuk Edebiyatı

Bursa: Ezgi Kitabevi Yayınları

OĞUZKAN, Ferhan

1972 Yerli Ve Yabancı Yazarlardan Örneklerle Çocuk Edebiyatı

Ankara: Kadıköy Matbaası

OKAY, Orhan

1990 Sanat Ve Edebiyat Yazıları

İstanbul: Dergâh Yayınları

ÖZ, Hüseyin

1992 Eğitim Felsefeleri

Konya: Arı ofset

ÖZTÜRK, Halil İbrahim

2002 **Öğretmenlik Mesleğine Giriş**

Ankara: HD Yayıncılık

SENEMOĞLU, Nuray

2001 **Gelişim Öğrenme Ve Öğretim Kurgulamadan Uygulamaya**

Ankara: Gazi Kitabevi

SEYDA, Mehmet

1980 **Deli Ali**

İstanbul: Osmanlı Matbaası

1982 **Bir Gün Büyüyeceksin**

İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi

1984 **Bastıbacak Ermiş**

İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi

SÖNMEZ, Veysel

2001 **Eğitim Felsefesi**

Ankara: Anı Yayıncılık

ŞİRİN, Mustafa Ruhi

2000 **Çocuk Edebiyatı**

İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları

ŞİRİN, Mustafa Ruhi

1987 **Çocuk Edebiyatı Yıllığı**

İstanbul: Gökyüzü Yayınları

ŞİŞMAN, Mehmet

2008 **Öğretmenlik Mesleğine Giriş**

Ankara: Pagem Yayıncılık

YALÇIN, A ve G. AYTAŞ

2002 **Çocuk Edebiyatı**

Ankara: Akçağ Yayınları

TDK

1998 **Türkçe Sözlük-1**

Ankara: Türk Tarih Kurumu Basım Evi

TDK

1998 **Türkçe Sözlük-2**

Ankara: Türk Tarih Kurumu Basım Evi

TOZLU, Necmettin

1997 **Eğitim Felsefesi**

İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Basımevi

ÇIKLA, Selçuk

2005 **Hece Dergisi Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı** Yıl 9 Özel Sayı 10

Ankara: Hece Basım Yayın

ÇOTUKSÖKEN, Y ve NEYDİM, N

2006 **Çocuk Ve İlk Gençlik Edebiyat Kurultayı Bildirileri**

(11-12 Kasım 2005)

İstanbul

ERTOP, Konur

1986 **“Kendi Serüveni Arasında Yaşadığı Döneme Tanıklık Eden Yazar”**

Milliyet Gazetesi, Sanat Dergisi, (1 Ağustos 1986)

HIZLAN, Doğan

1986 **“Hikâyenin Ustası, Yazarların Dostu”**

Hürriyet Gazetesi, Kelebek Edebiyat Eki (7 Temmuz 1986)

HIZLAN, Doğan

1967 “**Çocuk Romanları Ve Mehmet Seyda İle Konuşma**”

Hürriyet Gazetesi Kelebek Edebiyat Eki (28–29 Ocak 1967)

ÖZYALÇINER, Adnan

1986 “**Daktilosunu Kapatmayan Bir Yazar**”

Cumhuriyet Gazetesi Sanat Edebiyat Dergisi (1 Temmuz 1986)

ÖZYALÇINER, Adnan

1986 “**Elli Üç Yıllık Bir Çaba**”

Cumhuriyet Gazetesi Sanat Edebiyat Dergisi (1 Ağustos 1986)

SAKIP, Ömer

1959 “**Türkiye’de Halk Eğitim Meselesi**”1–2–3

Forum Dergisi 136: 12–15, 137:13–15,138:1–12, 139:8–10 (15 Kasım 1959)

SEYDA, Mehmet

1977 “**Çocuk Edebiyatımız Toplumla Birlikte Gelişiyor**”

Cumhuriyet Gazetesi, Sanat Edebiyat Dergisi (22 Nisan 1977)

SEYDA, Mehmet

1977 “**Mehmet Seyda’nın Anıları**”

Varlık Dergisi Romancı Günlüğü 833: 7

TÜMER, Cem Şems

2000 **Mehmet Seyda (Çeliker) Hayatı Ve Eserleri Üzerine Monografik Bir Araştırma**

(Yayınlanmamış Doktora Tezi) Erzurum: Atatürk Üniversitesi

K I S A G E Ç M İ Ş İ M

- 1) 15 Ağustos 1919, İstanbul-Kadıköy doğumluyum. Yaşamıma hemen tümüyle ÇEŞİTLİLİK eğer emendir. Sözgelimi, öz anamı tanıyamadım da, çeşitli üvey analar tanıyıp gördüm. Ara sıra yolum düşmekle birlikte, 1951 yılından sonra Kadıköy'e gelip yerleşebildim. Önce babamın yanında, sonra ekmek parası ardında Trakya ve Anadolu'yu dolaşın, Edirne-Tekirdağ-Düzce-Uşak-Afyon-Analya-Konya Ereğlisi-Çorum-Karikkale-Ankara-Erzurum-Zonguldak-Divriği-Soma-Tavşanlı gibi il ve ilçelerde bulundum. Yine sözgelimi, bir sınıflı kimi yıl iki ayrı yerde okuyarak çeşitli okullar, öğretmenler, öğrenciler gördüm. Bir süre, halalarımın amca evlerinde sığıntıydım. Baktım pabuç pahalı, ister istemez, Pertevniyal Lisesi 10. sınıftan belgemi alıp, Kurum gazetesinde yük taşıyıcılığı, damlarda katran işçiliği, Zonguldak Kömür, Diğriği Demir İşletmeleri'nde önce memurluk, sonra servis şeflikleri, Halk Bankası Merzifon Ajansı'nda müdür yardımcılığı, İstanbul Belediyesi Eğlence Yerleri kontrollü ve başkontrollü.. gibi çok çeşitli işlerde çalıştım. 1961-1977 yıllarında İstanbul Basın İlan Kurumu Genel Müdürlüğü'nde idim ve bu Kurum'dan emekliye ayrıldım.
- 2) 3 kez evlenip, ayrıldım. 4 çocuk babasıyım.
- 3) Yıllardan beri Ankara, İstanbul ve İzmir'in çeşitli gazeteleriyle dergilerine romanlar, fıkralar yazarım.
- 4) Yazıya, 1931-1941 yılları arasında şiirle başlamıştım.
- 5) Kısa özgeçmişim yukarıya çıkarıldığı gibidir.

Abdullah

Göztepe, İstasyon Cad. 41/5
KADIKÖY

İş : 27 66 00
Telefon : 26 31 10
Ev : 58 91 66

Kadıköy Nüfus Memurluğundaki
AİLE KÜTÜĞÜ

(Osmanağa Mahallesi : Cilt 2/2)
sayfa 57)

- x (Büyükbaba) Hacı Ömer Sakıp . Doğumu 1282 (1866) Yozgat. Ölümü : 29 Ağustos 1928 Uşak. 62 yaşında ölmüş.
Babasının adı : Ölü Osman
Anasının " : Ölü Tarıka
- Büyük oğlu (yani amcam) Mustafa Talât. Doğumu 1305-1303 İstanbul. (Amcamın anasının adı : Ayşe.)
- Küçük oğlu (yani babam) Mahmut Kâmil Esseyyit. Doğumu 1314 (1898) İstanbul. Ölümü, 17 Temmuz 1957. 59 yaşında ölmüş.
- Büyük kızı (yani halam) Ayşe Saffet. Doğumu 1310 (1894). İstanbul.
- Küçük kızı (yani halam) Emine Nimet. Doğumu 1311 (1895) İstanbul.
- x (Babanne) Karısı Nazire. Doğumu 1289 (1873) Ya İstanbul, yada Kırım olaalı -kaydına raslanılmadı.
Babasının adı Şakir.
Anasının adı Rukiye.
- x Gelinleri (yaniannem) Remziye. 1320-1318 (1904) Edirne doğumlu. (Benden 15 yaş büyük.)
Babası Rahim.
Anası Huriye.
- x Gelinleri (yani ilk eşim) Hediye Ertan. Doğumu 1330-1328 (1914) İstanbul.
Babası Ölmüş Süleyman
Anası Ölmüş Ayşe Sıdika.

T. C.
Turizm ve Tanıtma
Bakanlığı

BASIN KARTI

Nº 002591

MEHMET SEYDA ÇELİKER

Ege Telgraf-İzmir
Muhabir

BASIN

BASIN

BABA ADI : K. Kamıl

ANA ADI : Remziye

DOĞUM YERİ VE YILI : Kadıköy-1911

NÜFUS KAYITLI OLDUĞU YER : Kadıköy

UYRUGU : T.C.

İKAMETGÂHI : Karsant s. 8/3 Kadıköy-İt.

KARTIN DÜZENLENDİĞİ TARİH : 1.12.1965

50 50

BAĞA PULU

50

